

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση για Εκπαιδευτικούς – InterTrainE

2018-1-UK01-KA204-047987

IO3: Πρόγραμμα Σπουδών Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

Υπεύθυνος Δραστηριότητας: Πανεπιστήμιο Heriot-Watt,
Εδιμβούργο.

Συντάχθηκε από: Dr Katerina Strani, Πανεπιστήμιο Heriot-Watt

Τελική Έκθεση βασισμένη στις Εθνικές Εκθέσεις που συνέταξαν οι Katerina Strani, Marc Romano και Χρυσή Κουνδουράκη (Ηνωμένο Βασίλειο), Monica Miglionico και Valeria Zampagni (Ιταλία), Καλλιόπη Ροδοπούλου (Ελλάδα), Marja-Liisa Helenius, Inês Messias, Yulia Bazjukina (Φινλανδία).

Ημερομηνία: 30/06/2019

Τόπος: Εδιμβούργο, Ηνωμένο Βασίλειο

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η δημοσίευση αυτή αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	6
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	14
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	27
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ.....	33
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ	46

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Εισαγωγή

Η Ευρώπη βιώνει μια από τις σημαντικότερες αφίξεις μεταναστών και προσφύγων στην ιστορία της. Καθώς αυξάνεται ο αριθμός των μεταναστών που εισέρχονται στην Ευρώπη, η πολιτιστική τους ένταξη και η ενσωμάτωσή τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες αποτελεί προτεραιότητα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ενσωμάτωση είναι μια αμφίδρομη διαδικασία που δεν είναι γραμμική, αλλά πολύπλευρη και πολύπλοκη, η αυξανόμενη πολυπολιτισμικότητα των κοινωνιών της ΕΕ απαιτεί προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, τα οποία να αναγνωρίζουν και να υποστηρίζουν αποτελεσματικά την ποικιλομορφία, να προωθούν την αμοιβαία αποδοχή και σεβασμό, καταπολεμώντας ταυτόχρονα τον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Έχοντας τα παραπάνω ως γνώμονα, το πρόγραμμα [InterTrainE](#) ([Διαπολιτισμική Εκπαίδευση για Εκπαιδευτικούς](#)) επιδιώκει να προσφέρει στους εκπαιδευτές και στους εκπαιδευτικούς την απαραίτητη κατάρτιση και κατανόηση του πολιτισμού και της διαπολιτισμικής επικοινωνίας στο πλαίσιο της μετανάστευσης, καθώς και να καλλιεργήσει και να προωθήσει την προσαρμοστικότητα στις πρακτικές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσω της συνειδητοποίησης του πολιτισμού, των προτιμήσεων και των προκαταλήψεων κάποιου.

Το πρόγραμμα μαθημάτων που θα αναπτυχθεί, θα είναι προϊόν του διετούς διακρατικού προγράμματος, το οποίο [χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση](#) ([KA2 Erasmus+ πρόγραμμα #2018-1-UK01-KA204-047987](#)) με τους ακόλουθους [εταίρους](#):

Συντονιστής εταίρος: [Πανεπιστήμιο Heriot-Watt](#), Ηνωμένο Βασίλειο

- [Creative Learning Programmes \(CLP\)](#), Εδιμβούργο, Ηνωμένο Βασίλειο
- [Il Sicomoro](#), Ματέρα, Ιταλία
- [Studio Risorse](#), Ματέρα, Ιταλία
- [Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης \(EELI\)](#), Ρέθυμνο, Ελλάδα
- [ΚΕΚΑΠΕΡ](#) – Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Περιφερειακής Ενότητας Ρεθύμνης, Περιφέρεια Κρήτης, Ελλάδα
- [Learning for Integration \(LFI\)](#), Ελσίνκι, Φινλανδία.

Το InterTrainE [βασίζεται στην έρευνα](#) και ακολουθεί τους τέσσερις πυλώνες της

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που καθιέρωσε η UNESCO¹:

1. Μαθαίνοντας να γνωρίζουμε: πως μπορούμε να επικοινωνούμε και να αποκτήσουμε ευρεία γνώση.
2. Μαθαίνοντας να πράττουμε: πως να αποκτήσουμε τις απαραίτητες δεξιότητες για να ενταχθούμε σε μια συγκεκριμένη κοινωνία
3. Μαθαίνοντας να ζούμε μαζί: πως να δημιουργούμε ένα κλίμα αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ ατόμων και ομάδων στην κοινωνία που θα μπορούσε να ενισχυθεί μέσω της κονστрукτιβιστικής μεθοδολογίας στην εκπαίδευση.
4. Μαθαίνοντας να υπάρχουμε: Πως να εξελίσσουμε τον εαυτό μας, να είμαστε αυτόνομα και υπεύθυνα άτομα στην κοινωνία ενώ παράλληλα να διατηρούμε το δικαίωμά μας να είμαστε διαφορετικοί.

Ο πρωταρχικός στόχος του προγράμματος InterTrainE είναι να σχεδιάσει ένα πρόγραμμα μαθημάτων για εκπαιδευτικούς ενηλίκων που εργάζονται με μετανάστες και πρόσφυγες. Για το λόγο αυτό, οι εταίροι του προγράμματος:

- α) Θα διεξάγουν ανάλυση αναγκών σε κάθε χώρα εταίρο και θα συντάξουν εθνικές εκθέσεις αλλά και μια τελική έκθεση του προγράμματος σχετικά με τις ειδικές ανάγκες διαπολιτισμικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών που εργάζονται με μετανάστες.
- β) Θα διερευνήσουν την κατάσταση που επικρατεί σήμερα όσον αφορά τις πολιτικές ένταξης των μεταναστών, τα υφιστάμενα προγράμματα και τις δομές κατάρτισης που σχετίζονται με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταναστών και των εκπαιδευτικών στις χώρες εταίρους.
- γ) Θα συγκρίνουν και θα αναλύσουν τα δεδομένα που θα συλλέξουν, προκειμένου να αναπτύξουν μια ανάλυση αναγκών για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των εκπαιδευτών.
- δ) Θα αναπτύξουν ένα διεθνώς ανταγωνιστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατάρτισης με εξειδικευμένα πρότυπα προσόντων για την Εκπαίδευση Ενηλίκων (Επίπεδο 5 στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων)

¹ UNESCO Guidelines on Intercultural Education, 2006, σελ. 19-20
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147878>

ε) Θα δημιουργήσουν ένα εγχειρίδιο για εκπαιδευτές, που θα περιλαμβάνει τα μαθησιακά αποτελέσματα, ένα θεωρητικό πλαίσιο των βασικών εννοιών και το εκπαιδευτικό πακέτο αυτό καθαυτό, το οποίο θα περιέχει πρακτικές ασκήσεις και μελέτη περιπτώσεων, όπου αυτό είναι δυνατό. Το εγχειρίδιο θα μεταφραστεί στις τέσσερις γλώσσες των εταίρων και θα διατίθεται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή.

στ) Θα προσαρμόσουν το εκπαιδευτικό υλικό ώστε να υπάρχει ηλεκτρονική πρόσβαση σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα σπουδών InterTrainE είναι ένα λεπτομερές σχέδιο μαθημάτων με σαφώς καθορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα και ακολουθία των δραστηριοτήτων που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους συμμετέχοντες. Η μεθοδολογία του προγράμματος βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

- Το πρόγραμμα σπουδών πρέπει να ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες των Εκπαιδευτών Ενηλίκων που έχουν προσδιοριστεί.
- Το πρόγραμμα κατάρτισης πρέπει να καλύπτει ζητήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, τα οποία μπορούν να εφαρμοστούν στην εκπαιδευτική πρακτική.
- Το προτεινόμενο πρόγραμμα σπουδών πρέπει να συμβάλλει στην αφομοίωση των πραγματικών και θεωρητικών γνώσεων και στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και ικανοτήτων που προωθούν τη διαπολιτισμικότητα σε σύγχρονα πολυπολιτισμικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.
- Πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα τροποποιήσεων και αλλαγών του προγράμματος σπουδών κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού αλλά και στην φάση της πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος μαθημάτων για τους Εκπαιδευτές Ενηλίκων.

Σε αυτό το πλαίσιο, το πρόγραμμα μαθημάτων χωρίζεται σε τέσσερις διακριτές Ενότητες, οι οποίες μπορούν να μελετηθούν και ξεχωριστά. Μετά την ολοκλήρωση και των τεσσάρων Ενοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων αξιολογήσεων, εκδίδεται ένα πιστοποιητικό παρακολούθησης του προγράμματος μαθημάτων. Η διάρκεια των μαθημάτων κάθε Ενότητας είναι περίπου 7 ώρες μαθήματος και 7-8 ώρες μελέτης. Η Δομή του προγράμματος μαθημάτων είναι η ακόλουθη:

- Ενότητα 1: Θεωρητικό Πλαίσιο, Βασικές Αρχές και Έννοιες
- Ενότητα 2: Διαπολιτισμικές δεξιότητες στο πλαίσιο της Μετανάστευσης
- Ενότητα 3: Πρακτικές Εκπαίδευσης Ενήλικων σε Διαπολιτισμικά πλαίσια
- Ενότητα 4: Αντίκτυπος και Παγκόσμια Ιθαγένεια

Επισκόπηση

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να παρουσιάσει τα αποτελέσματα του Πνευματικού Προϊόντος 3, το Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση των Εκπαιδευτών Ενηλίκων, το οποίο βασίστηκε στην ανάλυση των αναγκών και στην έρευνα που ολοκληρώθηκε στα Πνευματικά Προϊόντα 1 και 2.

Πρώτα από όλα έπρεπε να διακρίνουμε, από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε στο πλαίσιο της Δραστηριότητας 2, ένα σύνολο σημείων εστίασης για το πρόγραμμα σπουδών και να προσδιορίσουμε αυτά τα σημεία εστίασης και τη βαρύτητα των στοιχείων του προγράμματος σπουδών.

Αυτό αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα κρίσιμο βήμα, καθώς έπρεπε να διασφαλίσουμε ότι το πρόγραμμα σπουδών θα είναι σύμφωνο και θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εκπαιδευτών ενηλίκων όσον αφορά την εκπαίδευση των μεταναστών και κατά συνέπεια, ότι θα επιτυγχάνεται ο γενικότερος στόχος του προγράμματος αυτού. Από τη στιγμή που τέθηκαν τα γενικά σημεία εστίασης, αποφασίστηκε και η βαρύτητά τους στο πρόγραμμα σπουδών.

Τα ευρήματα και τα αποτελέσματα της έρευνας παρείχαν τη βάση για τη λήψη αποφάσεων. Αυτά τα στοιχεία του προγράμματος σπουδών στη συνέχεια διαμορφώθηκαν με βάση ένα πρότυπο και κάθε εταίρος ανέλαβε την ανάπτυξη μιας ενότητας, έτσι ώστε να υπάρξει η μέγιστη ευελιξία στη δημιουργία του περιεχομένου του προγράμματος των μαθημάτων.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Δεδομένα και Μέθοδοι

Ο σχεδιασμός του προγράμματος σπουδών πραγματοποιήθηκε ακολουθώντας τα παρακάτω στάδια, στα οποία συμμετείχαν όλοι οι εταίροι.

Ανάλυση αναγκών της ομάδας στόχου.

Αυτή η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε πριν τη φάση της ανάπτυξης του προγράμματος σπουδών. Η έρευνα όσον αφορά της εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευτών σχετικά με τη διαπολιτισμική κατάρτισης, αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία στηριχθήκαμε προκειμένου να προσδιορίσουμε τα σημεία εστίασης του προγράμματος σπουδών. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής παρουσιάστηκαν στην «Έκθεση του δεύτερου Πνευματικού Προϊόντος - Έκθεση έρευνας αναγκών για διαπολιτισμική εκπαίδευση», η οποία περιλαμβάνει τα στοιχεία τα οποία προέκυψαν έπειτα από 104 ημι-δομημένες συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με εκπαιδευτές σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και ερωτήθηκαν για τα προγράμματα κατάρτισης τα οποία έχουν παρακολουθήσει. Η έκθεση αυτή θα πρέπει ιδανικά να αποτελέσει τη βάση για την κάλυψη των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευτών από το πρόγραμμα κατάρτισης που θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο του InterTrainE.

Καθορισμός των σημείων εστίασης του προγράμματος σπουδών

Τα σημεία εστίασης τα οποία προέκυψαν από την ανάλυση αναγκών των εκπαιδευτών, «μεταφράστηκαν» σε βασικές θεματικές ενότητες του προγράμματος σπουδών. Το πρόγραμμα είναι διαμορφωμένο έτσι ώστε να επιτρέπει τη μέγιστη ευελιξία στην υλοποίηση του περιεχομένου του προγράμματος μαθημάτων. Τα προαναφερθέντα σημεία εστίασης σκιαγραφούν τις ανάγκες για διαπολιτισμική κατάρτιση και τις πιθανές επιπτώσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων και οι συγκεκριμένες θεματικές ενότητες του προγράμματος σπουδών πραγματεύονται ακριβώς αυτά.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Καθορισμός των μαθησιακών αποτελεσμάτων

Στο πρόγραμμα σπουδών του κύκλου μαθημάτων InterTrainE αναφέρονται με σαφήνεια τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και τις σχετικές δραστηριότητες κάθε ενότητας, οδηγώντας τελικά σε αξιολόγηση και ενδεχομένως σε πιστοποίηση. Η προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί είναι σύμφωνη με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF) στο οποίο τα μαθησιακά αποτελέσματα ορίζονται ως «διατυπώσεις όλων αυτών που ο εκπαιδευόμενος γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας διαδικασίας εκμάθησης, τα οποία ορίζονται με όρους γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων». Όλα τα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος μαθημάτων του InterTrainE θεωρήθηκαν ως το σύνολο των αναμενόμενων αποτελεσμάτων της κατάρτισης προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνοχή της εκπαιδευτικής αυτής εμπειρίας.

Ανάπτυξη του περιεχομένου των συγκεκριμένων Ενότητων

Το πρόγραμμα σπουδών δομήθηκε από την κεντρική ομάδα των εταίρων του έργου και κάθε ομάδα εργασίας ανέλαβε την ανάπτυξη μια συγκεκριμένης ενότητας. Η ανάπτυξη των ενότητων του προγράμματος σπουδών έχει ως εξής:

- Το πανεπιστήμιο Heriot-Watt και ο φορέας CLP (Ηνωμένο Βασίλειο) – ανάπτυξη της Ενότητας I
- Οι φορείς Il Sicomoro και Studio Risorse (Ιταλία) – ανάπτυξη της Ενότητας II
- Το Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης - EELI (Ελλάδα) - ανάπτυξη της Ενότητας III
- Ο φορέας LFI (Φινλανδία) - ανάπτυξη της Ενότητας IV

Όλες οι Ενότητες θα έχουν την ίδια δομή, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις μεταξύ τους, αλλά κάθε μία από αυτές αποτελούν βασικό μέρος του προγράμματος σπουδών. Η δομή αυτή είναι:

- Σύντομη περιγραφή της Ενότητας: αυτό το κεφάλαιο αποτελεί μια σύντομη εισαγωγή στα θέματα που θα εξεταστούν, ορίζοντας τις βασικές έννοιες που θα αναπτυχθούν λεπτομερέστερα στο εκπαιδευτικό υλικό των μαθημάτων.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

- Στόχοι: εδώ αναφέρονται οι στόχοι που θέτει ο εκπαιδευτής που διαχειρίζεται την ενότητα (τι σκοπεύει να πετύχει)
- Μαθησιακά αποτελέσματα: στο μέρος αυτό περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα δηλαδή τα μελλοντικά οφέλη που θα έχουν οι συμμετέχοντες που θα παρακολουθήσουν το πρόγραμμα μαθημάτων (τι αναμένεται να μάθουν).
- Διάρκεια: σε αυτό το σημείο αναφέρεται ο εκτιμώμενος χρόνος ολοκλήρωσης της ενότητας.
- Εκπαιδευτικό περιεχόμενο: σε αυτό το μέρος παρουσιάζονται οι βασικές γνώσεις και δεξιότητες που πρέπει να κατέχει ο εκπαιδευτής που εμπλέκεται στην εκπαίδευση των μεταναστών.
- Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες: σε αυτό το μέρος παρουσιάζεται με περισσότερες λεπτομέρειες μια σειρά από δραστηριότητες, οι οποίες οδηγούν στην επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.
- Αξιολόγηση: στο σημείο αυτό αναφέρεται η διαδικασία αξιολόγησης, σε συνάρτηση με τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα.
- Βιβλιογραφικές αναφορές / Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό: στο τμήμα αυτό αναφέρονται όλες οι πηγές. Οι περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές είναι στα Αγγλικά αλλά περισσότερες πηγές στις εθνικές γλώσσες των εταίρων θα συμπεριληφθούν στο ίδιο το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος μαθημάτων.

Η συγκεκριμένη δομή του προγράμματος σπουδών διευκολύνει τη χρήση του ως ένα ευέλικτο εργαλείο κατά τον σχεδιασμό μελλοντικών μαθημάτων για Εκπαιδευτικούς Ενηλίκων όσον αφορά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και ως ένα σύνολο ιδεών και μεθόδων για τη διαπολιτισμική μάθηση. Το πρόγραμμα μαθημάτων InterTrainE έχει σχεδιαστεί ως ένα ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, αλλά οι ενότητες ενδεχομένως μπορούν να χρησιμοποιηθούν ξεχωριστά ως ανεξάρτητες ενότητες σε άλλα εκπαιδευτικά πλαίσια. Ωστόσο, συνιστάται ιδιαίτερα στους εκπαιδευόμενους να μελετήσουν όλες τις ενότητες και να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα μαθημάτων. Οι εκπαιδευόμενοι θα λάβουν πιστοποιητικό ολοκλήρωσης του προγράμματος μαθημάτων (και με τις σχετικές πιστωτικές μονάδες) μόνο εφόσον ολοκληρώσουν όλες τις ενότητες.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Αποτελέσματα

Το πρόγραμμα σπουδών InterTrainE αποτελείται από τις ακόλουθες Ενότητες, οι οποίες στοχεύσουν στην επίτευξη ενός συνόλου στόχων που εναρμονίζονται με τις ανάγκες των εκπαιδευτών ενηλίκων.

Ενότητα 1: Θεωρητικό Πλαίσιο, Βασικές Αρχές και Έννοιες

Στην **πρώτη ενότητα** του προγράμματος μαθημάτων InterTrainE εξετάζονται οι βασικές έννοιες, οι αρχές και το θεωρητικό πλαίσιο το οποίο είναι απαραίτητο για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των Εκπαιδευτών των ενηλίκων μεταναστών. Η ενότητα εστιάζει σε έννοιες όπως ο επιπολιτισμός (acculturation), η κοινωνική ενσωμάτωση, η φιλοξενία, τα μοντέλα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και κριτικές, οι θεωρίες μάθησης ενηλίκων και οι θεωρίες για διαπολιτισμική εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό, η συγκεκριμένη ενότητα χωρίζεται σε δύο μέρη: **1. Εκπαίδευση Ενηλίκων** και **2. Διαπολιτισμικότητα**. Επίσης, η ενότητα αυτή περιλαμβάνει και μια επισκόπηση της ενότητας και ένα Γλωσσάριο σχετικών όρων.

Η ενότητα αυτή στοχεύει να δώσει στους εκπαιδευτικούς το επίπεδο γνώσεων και κατανόησης των βασικών εννοιών και ζητημάτων σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση που απαιτούνται για τη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών σε ένα διαπολιτισμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει:

- Μια επισκόπηση των θεωριών εκπαίδευσης ενηλίκων
- Μια επισκόπηση των μοντέλων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Μια επισκόπηση των κατευθυντήριων γραμμών της UNESCO για την διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Κριτική όσον αφορά το σύγχρονο διάλογο σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και την διαπολιτισμική εκπαίδευση

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ενότητα 2: Διαπολιτισμικές Δεξιότητες στο Πλαίσιο της Μετανάστευσης

Η **δεύτερη Ενότητα** εξετάζει τις διαπολιτισμικές ικανότητες στο πλαίσιο της μετανάστευσης. Αρχικά, μια σημαντική διάκριση που πρέπει να γίνει είναι μεταξύ της εθελοντικής και της ακούσιας (αναγκαστικής) μετανάστευσης και μετακίνησης, με έμφαση στο σύγχρονο Ευρωπαϊκό πλαίσιο. Στο μέρος αυτό θα εξετάσουμε επίσης και τα ακόλουθα:

- Ορολογία (εξαναγκασμένοι μετανάστες, οικονομικοί μετανάστες, αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες κλπ.)
- Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με τη Μετανάστευση, το Άσυλο, το Σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών κλπ.
- Εθνική νομοθεσία, εστιάζοντας στις χώρες εταίρους του Προγράμματος InterTrainE (Ηνωμένο Βασίλειο, Ελλάδα, Ιταλία, Φινλανδία)

Στην Ενότητα αυτή παρουσιάζονται συγκεκριμένες πληροφορίες όσον αφορά τις χώρες εταίρους του προγράμματος. Έχοντας εξετάσει το σύγχρονο πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε μεμονωμένες χώρες, θα παρουσιαστούν οι έννοιες των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων και πώς αυτές διαμορφώνουν τη στάση των εκπαιδευτών απέναντι στους μετανάστες μαθητές μέσα στην τάξη. Επίσης, η ενότητα αυτή προσεγγίζει τους «μετανάστες» ως κατηγορία και διερευνά τις πολυπλοκότητες στην ταυτότητάς τους, το παρελθόν τους και τις προσωπικές τους ιστορίες. Ακόμα, θα συμπεριληφθούν παραδείγματα από εμπειρίες εκπαιδευτών και από προκλήσεις που κλήθηκαν να αντιμετωπίζουν σε πολυπολιτισμικές τάξεις και σχετίζονται με τη διαπολιτισμική επικοινωνία, όπως για παράδειγμα τη μη λεκτική επικοινωνία (τη σημειολογία της απόστασης - proxemics, την κινησιολογία, την απτική κλπ.), την ευγένεια, τις συγκρούσεις, τις πολιτισμικές διαφορές όσον αφορά την αντίληψη του χρόνου κλπ.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ενότητα 3: Πρακτικές Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε Διαπολιτισμικά πλαίσια

Αυτή η Ενότητα απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές Ενηλίκων που επιθυμούν να εμπλουτίσουν ή/και να εμβαθύνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σχετικά με τη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών (μαθητών ή εκπαιδευομένων) σε διάφορους θεματικούς τομείς, αλλά και με την ανάπτυξη νέων μέσων, τα οποία να μπορούν να εφαρμοστούν αργότερα σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα και επίπεδα. Η Ενότητα αυτή αποσκοπεί στο να παράσχει στους εκπαιδευτές ενηλίκων τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να οργανώσουν τις κατάλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και να επιλέξουν τις κατάλληλες τεχνικές κατάρτισης για τους μετανάστες εκπαιδευόμενους. Συγκεκριμένα, η ενότητα έχει τους ακόλουθους αλληλένδετους στόχους:

- να αναπτύξει μια ευρεία θεωρητική βάση που να αντανακλά την τρέχουσα έρευνα στο πλαίσιο της εφαρμοσμένης εκπαίδευσης ενηλίκων σε διαπολιτισμικά πλαίσια και συναφείς κλάδους
- να εμπλουτίσει και να αναπτύξει περαιτέρω την κατανόηση των εκπαιδευτών ενηλίκων, τόσο των θεωρητικών όσο και των πρακτικών θεωρήσεων στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της διδασκαλίας σύμφωνα με τις αρχές της διαπολιτισμικής κατάρτισης
- να αποκτήσουν οι εκπαιδευτές ενηλίκων περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες σε σχέση με τη βιωματική μάθηση στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Ενότητα 4: Αντίκτυπος και Παγκόσμια Ιθαγένεια

Η Ενότητα 4, πραγματεύεται τον αντίκτυπο όλων αυτών που παρουσιάστηκαν στο πρόγραμμα μαθημάτων και πιο συγκεκριμένα τον αντίκτυπο των παραγόντων, των προσεγγίσεων και της κατάρτισης στην επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και των μεταναστών. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον αναστοχασμό και στην αυτοαξιολόγηση της επαγγελματικής πρακτικής των εκπαιδευομένων και ιδιαίτερα στο

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ευρύτερο πλαίσιο της έννοιας της παγκόσμιας ιθαγένειας. Συγκεκριμένα, εξετάζονται τα ακόλουθα ζητήματα:

- Με ποιο τρόπο οι γνώσεις που αποκτήθηκαν, τόσο σε πρακτικό όσο και σε θεωρητικό επίπεδο, μπορούν να συμβάλλουν έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να υιοθετήσουν καλύτερες προσεγγίσεις στην διδασκαλία των ενήλικων μεταναστών;
- Με ποιο τρόπο οι γνώσεις που αποκτήθηκαν σχετικά με την διαπολιτισμική εκπαίδευση και τις σχετικές έννοιες, μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να υποστηρίξουν και να διδάξουν τους ενήλικες μετανάστες;
- Με ποιο τρόπο οι γνώσεις που αποκτήθηκαν σχετικά με το πολιτισμικό υπόβαθρο, τις πολιτισμικές διαφορές όσον αφορά την αντίληψη του χρόνου, την αξιοπρέπεια κλπ. μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν και να διδάξουν τους ενήλικες μετανάστες;
- Με ποιο τρόπο το πρόγραμμα μαθημάτων θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των επαγγελματικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτών που διδάσκουν μετανάστες; Πως το πρόγραμμα μαθημάτων θα συμβάλλει στην προσωπική τους ανάπτυξη;
- Πως το πρόγραμμα μαθημάτων θα επηρεάσει τις ζωές των μεταναστών, καθώς θα λάβουν περισσότερη υποστήριξη από τους εκπαιδευτές;
- Ποια είναι η αξία του προγράμματος μαθημάτων;

Επίσης, στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν οι έννοιες της Παγκόσμιας Ιθαγένειας (Global Citizenship) και της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης (Global Education) και θα προβληματιστούμε σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι μετανάστες θα μπορέσουν να ενσωματωθούν πλήρως σε κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς με τη βοήθεια αυτής της κατάρτισης.

Το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα πρακτικό εργαλείο για τον σχεδιασμό του προγράμματος μαθημάτων InterTrainE για εκπαιδευτές ενηλίκων σχετικά με τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, ως χρήσιμο μέσο και ως ένα σύνολο ιδεών και μεθόδων για τους εκπαιδευτικούς για τη διαπολιτισμική μάθηση. Το πρόγραμμα αποτελεί μια περιγραφή των βημάτων που πρέπει να ακολουθηθούν και τα οποία πρέπει να συγκεκριμενοποιηθούν με περισσότερες λεπτομέρειες. Για το λόγο αυτό, το εκπαιδευτικό υλικό θα σχεδιαστεί

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

σύμφωνα με τη δομή του προγράμματος σπουδών, δίνοντας βαθύτερη έμφαση στο περιεχόμενο που πρέπει να διδαχθεί.

Ενότητα 1:

Θεωρητικό Πλαίσιο, Βασικές Αρχές και Έννοιες

A) Σύντομη περιγραφή

Η εκπαίδευση ενηλίκων είναι «ένα μέσο για τη βελτίωση της ικανότητας των ενηλίκων να προσαρμόζονται στις αλλαγές της αγοράς εργασίας και στην κοινωνία και να παρέχουν ένα μέσο εμπλουτισμού ή απόκτησης νέων δεξιοτήτων των ατόμων που πλήττονται από την ανεργία, τις μεταρρυθμίσεις, τις αλλαγές στην εργασιακή πραγματικότητα αλλά και συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη, την ενεργό συμμετοχή του πολίτη και την προσωπική ανάπτυξη των ατόμων» (Fejes, 2019, σελ. 234). Στο πλαίσιο αυτό, δεν πρέπει να παραβλέπουμε την πολυπλοκότητα της εκπαίδευσης ενηλίκων μεταναστών. Για την κατανόηση του προφίλ και των ιδιαίτερων αναγκών των μεταναστών μαθητών, πολύ σημαντικό ρόλο παίζει η σημασία του όρου «μετανάστης» στις διάφορες γλώσσες και κοινωνίες, αλλά και η διαφορά μεταξύ της εθελοντικής και της ακούσιας / αναγκαστικής μετανάστευσης, της αναγκαστικής εκτόπισης ή της αναγκαστικής τοποθέτησης. Αν εστιάσουμε στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών, η γενική κατανόηση του πολιτισμικού τους περιβάλλοντος και των αναγκών τους θα επηρεάσει σοβαρά την υιοθέτηση οποιωνδήποτε εκπαιδευτικών μεθόδων. Επιπλέον, οι μετανάστες μαθητές βιώνουν συνεχή υποτίμηση των δεξιοτήτων, των συνηθειών και του τρόπου ζωής τους.

Στο πλαίσιο αυτό, «η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει ως στόχο να υπερβεί την παθητική συνύπαρξη, να επιτύχει έναν αναπτυσσόμενο και βιώσιμο τρόπο συμβίωσης στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες μέσα από την ανάπτυξη της κατανόησης, του σεβασμού και του διαλόγου μεταξύ των διαφορετικών πολιτιστικών ομάδων» (UNESCO, 2007, σελ. 18).

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Από τη σκοπιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ενήλικων μεταναστών, οι προσεγγίσεις αυτές φαίνονται ουσιαστικές ως μια μελλοντική πορεία προς τις σημερινές πολυπολιτισμικές ευρωπαϊκές κοινωνίες. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό οι εκπαιδευτές των ενήλικων μεταναστών να έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες, τις γνώσεις και τη στάση προκειμένου να εκπληρώσουν το ρόλο τους στη σύγχρονη πολυπολιτισμική τάξη χωρίς να θέτουν σε μειονεκτική θέση τους ενήλικες μετανάστες με οποιονδήποτε τρόπο. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, οι εκπαιδευτές πρέπει να γνωρίζουν πρώτα από όλα τις δικές τους προκαταλήψεις και προλήψεις, καθώς και να διερευνήσουν τη δική τους κουλτούρα πριν επιχειρήσουν να κατανοήσουν τον πολιτισμό των μαθητών τους και των άλλων γενικότερα. Επίσης κρίνεται απαραίτητο να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες και αρχές που αφορούν την εκπαίδευση ενηλίκων, τη διαπολιτισμικότητα και την ένταξη των μεταναστών.

Στην **πρώτη ενότητα** του προγράμματος μαθημάτων InterTrainE εξετάζονται οι βασικές έννοιες, οι αρχές και το θεωρητικό πλαίσιο το οποίο είναι απαραίτητο για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των Εκπαιδευτών των ενήλικων μεταναστών. Η ενότητα εστιάζει σε έννοιες όπως ο επιπολιτισμός (acculturation), η κοινωνική ενσωμάτωση, η φιλοξενία, τα μοντέλα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και κριτικές, οι θεωρίες μάθησης ενηλίκων και οι θεωρίες για διαπολιτισμική εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό, η συγκεκριμένη ενότητα χωρίζεται σε δύο μέρη: **1. Εκπαίδευση Ενηλίκων** και **2. Διαπολιτισμικότητα**. Επίσης, η ενότητα αυτή περιλαμβάνει και μια επισκόπηση της ενότητας και ένα Γλωσσάριο σχετικών όρων.

Στο πρώτο μέρος, σχετικά με την Εκπαίδευση Ενηλίκων, παρουσιάζεται μια σύνοψη των θεωριών εκπαίδευσης ενηλίκων και εισάγονται οι βασικές αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, όπως η ανδραγωγική, τα στυλ μάθησης, η βιωματική μάθηση, οι θεωρίες κοινωνικής μάθησης κλπ. Επίσης, προωθεί την αναστοχαστική και κριτική στάση και πρακτική στην εκπαίδευση, εξετάζοντας την κριτική εκπαίδευση ενηλίκων και την κριτική θεωρία μάθησης. Όλα αυτά θα είναι σύμφωνα με την σύγχρονη ακαδημαϊκή βιβλιογραφία καθώς και με τα σχετικά προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί υπό την καθοδήγηση των επαγγελματιών.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Το δεύτερο μέρος, σχετικά με τη διαπολιτισμικότητα, θα εισαγάγει βασικές έννοιες και το διάλογο που υπάρχει όπως για παράδειγμα: πολυπολιτισμική vs μονοπολιτισμική κοινωνία, πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμικότητα, ανοχή έναντι φιλοξενίας, εθνοκεντρισμός, μοντέλα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, μοντέλα διαπολιτισμικών ικανοτήτων, μεροληψία και προκατάληψη, αντιρατσιστικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και αποαποικιοποίηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η ενότητα ολοκληρώνεται με ένα μέρος σχετικά με την κριτική που έχει ασκηθεί σχετικά με τη χρήση της ορολογίας, καθώς και με ένα Γλωσσάριο των σχετικών όρων.

B) Στόχοι

Η ενότητα αυτή στοχεύει να δώσει στους εκπαιδευτικούς το επίπεδο γνώσεων και κατανόησης των βασικών εννοιών και ζητημάτων σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση που απαιτούνται για τη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών σε ένα διαπολιτισμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, η ενότητα περιλαμβάνει:

- Μια επισκόπηση των θεωριών εκπαίδευσης ενηλίκων
- Μια επισκόπηση των μοντέλων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Μια επισκόπηση των κατευθυντήριων γραμμών της UNESCO για την διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Κριτική όσον αφορά το σύγχρονο διάλογο σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και την διαπολιτισμική εκπαίδευση

Γ) Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι αναμένεται να είναι σε θέση να:

- έχουν κατανοήσει κριτικά τις κύριες θεωρίες και την ορολογία σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση
- γνωρίζουν τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές που έχει καθιερώσει η UNESCO, αλλά και τις γενικές συμφωνίες που σχετίζονται με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- έχουν κατανοήσει τις ανάγκες προσδιορισμού των μαθητών τους και του τρόπου εμπλοκής τους σε περιβάλλον αμφίδρομης μάθησης.
- αξιολογήσουν κριτικά και να παγιώσουν γνώσεις, δεξιότητες, πρακτικές και σκέψεις όσον αφορά την εκπαίδευση ενηλίκων, τη διαπολιτισμικότητα και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.
- Έχουν αποκτήσει πλήρη επίγνωση των προκλήσεων και της πολυπλοκότητας της εκπαίδευσης ενηλίκων μεταναστών.

Δ) Διάρκεια

Η διάρκεια των μαθημάτων είναι περίπου 7 ώρες μαθήματος και 7-8 ώρες μελέτης, ανάλογα με το επίπεδο γνώσης των εκπαιδευομένων.

Ε) Εκπαιδευτικό περιεχόμενο

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών στοχεύει στην περαιτέρω ενσωμάτωση και στην ευρύτητα του διδακτικού υλικού, η οποία θα παρέχει στους ενήλικες εκπαιδευόμενους (εκπαιδευτικούς σε αυτή την περίπτωση) επαρκή εικόνα του πεδίου. Επίσης, υποστηρίζει τους εκπαιδευτές ενηλίκων και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς (π.χ. εκπαιδευτικά ιδρύματα ή φορείς κατάρτισης) να παρέχουν τόσο ηλεκτρονική / εξ αποστάσεως όσο και δια ζώσης εκπαίδευση.

Το εξ αποστάσεως πρόγραμμα μαθημάτων θα πραγματοποιείται σε μια εκπαιδευτική πλατφόρμα, η οποία δημιουργήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στην ιστοσελίδα του προγράμματος InterTrainE και θα είναι προσβάσιμη στους συμμετέχοντες μέσω του ονόματος χρήστη και του κωδικού πρόσβασής τους. Η εκπαίδευση θα πραγματοποιείται μέσω της λήψης του διδακτικού υλικού κάθε μαθήματος, το οποίο θα είναι σαφώς δομημένο και απολύτως κατανοητό (παρακαλούμε δείτε τις Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες παρακάτω). Κάθε δραστηριότητα θα δημιουργηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν προηγουμένως. Το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων θα παρακολουθείται απαντώντας σε ερωτήσεις που θα υπάρχουν στο τέλος κάθε ενότητας, καθώς και με μια γραμμή προόδου, η οποία θα δείχνει

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

το ποσοστό της πορείας που έχει ολοκληρωθεί. Επίσης, θα παρέχονται σαφείς οδηγίες όσον αφορά τη χρήση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας αλλά και την πρόσβαση στο υλικό. Οι συμμετέχοντες θα έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με τον συντονιστή ή / και τους διαχειριστές εάν αντιμετωπίσουν προβλήματα με την πλατφόρμα.

Η Ενότητα 1 «*Θεωρητικό Πλαίσιο, Βασικές Αρχές και Έννοιες*» χωρίζεται σε δύο βασικά τμήματα: Εκπαίδευση Ενηλίκων και Διαπολιτισμικότητα:

1. Εκπαίδευση Ενηλίκων

Η κατάρτιση και η εκπαίδευση ενηλίκων θεωρούνται ως «λύση σε μια σειρά κοινωνικών προκλήσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον έως και τα άτομα που απασχολούνται στον γενικότερο στόχο της οικονομικής ανάπτυξης» (Fejes, 2019, σελ. 234). Ο κύριος σκοπός τους, τον οποίο τονίζει ο ΟΗΕ, είναι να εξασφαλίσει «ελεύθερη και ισότιμη εκπαίδευση και να προωθήσει τις ευκαιρίες διά βίου μάθησης για όλους» (στο ίδιο). Από αυτή την άποψη, ένας από τους στόχους της στρατηγικής ΕΕ 2020 για την εκπαίδευση ενηλίκων είναι η «βελτίωση της ικανότητάς τους να προσαρμόζονται στις αλλαγές της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας και να παρέχει τα μέσα για την βελτίωση ή απόκτηση νέων ικανοτήτων των ατόμων που πλήττονται από την ανεργία, τις μεταρρυθμίσεις, τις αλλαγές της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, καθώς και να συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και την προσωπική ανάπτυξη των ατόμων».² Η Εκπαίδευση Ενηλίκων βελτιώνει τις προοπτικές απασχόλησης και αύξησης του εισοδήματος, ενθαρρύνει και υποστηρίζει τις πρακτικές ιθαγένειας.

Δεδομένης της σπουδαιότητας της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στις σύγχρονες κοινωνίες, το πρώτο τμήμα αυτής της Ενότητας θα παρουσιάσει μια γενική εικόνα των θεωριών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και θα εισάγει τις βασικές αρχές της, όπως:

² European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States. Eurydice Report. Brussels: Eurydice. <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/009.pdf>

- Εκπαίδευση ενηλίκων (επίσης αναφέρεται και ως *ανδραγωγική*, αλλά θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο «Εκπαίδευση ενηλίκων» σε αυτήν την ενότητα)
- Στυλ μάθησης
- Θεωρίες της κοινωνικής μάθησης
- Κοινωνική γνωστική θεωρία και ανάλυση
- Βιωματική μάθηση
- Μάθηση μέσω της παρατήρησης
- Κριτική εκπαίδευση ενηλίκων
- Κριτική θεωρία της εκπαίδευσης ενηλίκων

Επίσης, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην αναστοχαστική και κριτική στάση και πρακτική στη διδασκαλία, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη βιβλιογραφία καθώς και με τα σχετικά προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί υπό την καθοδήγηση των επαγγελματιών.

2. Διαπολιτισμικότητα και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Η σπουδαιότητα και ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι ιδιαίτερα σημαντική στην περίπτωση των μεταναστών,³ καθώς αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για την επιτυχή κοινωνική τους ένταξη. Για τον Fejes (2019), ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι καταλυτικής σημασίας στη διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης, ιδιαίτερα των αιτούντων άσυλο ειδικότερα. Συχνά, οι μετανάστες υποτιμούνται όσον αφορά τις ικανότητες μάθησης που έχουν και υποβαθμίζονται, γεγονός που ενισχύει τις ανισότητες σε βάρος τους. Στο πλαίσιο αυτό, η εκπαίδευση ενηλίκων γίνεται μια πλατφόρμα προσαρμογής και επιβεβαίωσης της προηγούμενη μάθησης των ενήλικων μεταναστών, οι οποίοι εισέρχονται

³ Η UNESCO ορίζει ως μετανάστη «το άτομο που ζει προσωρινά ή μόνιμα σε μια χώρα στην οποία δεν γεννήθηκε και έχει αποκτήσει κάποιες σημαντικούς κοινωνικούς δεσμούς με τη χώρα αυτή» (<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>). Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, «μετανάστες είναι όσοι έλαβαν ελεύθερα την απόφαση να μεταναστεύσουν, για λόγους δικούς τους και χωρίς την παρέμβαση ενός εξωτερικού, αναγκαστικού παράγοντα» (στο ίδιο). Στο πλαίσιο του προγράμματος InterTrainE, υιοθετούμε έναν ευρύτερο ορισμό του μετανάστη, ο οποίος περιλαμβάνει και την αναγκαστική και ακούσια μετανάστευση. Οι χώρες εταίροι του προγράμματος είχαν και έχουν όλο και περισσότερους αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες τα τελευταία 5-7 χρόνια μετά από τις έντονες συγκρούσεις και την πολιτική αστάθεια που επικρατεί σε πολλά μέρη του κόσμου.

στην αγορά εργασίας. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι το επίπεδο γνώσεων των ενήλικων μεταναστών σχετικά με ένα συγκεκριμένο ζήτημα ή μια ικανότητα μπορεί να είναι υψηλότερο ή πιο ανεπτυγμένο από αυτό που εκτιμήθηκε στη χώρα υποδοχής λόγω των διαφορών στα εκπαιδευτικά ή επαγγελματικά κριτήρια και συστήματα.

Επιπλέον, οι οδηγίες της UNESCO (2006) καθιερώνουν τρεις γενικές αρχές για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, οι οποίες μπορούν να χρησιμεύσουν ως γενικοί στόχοι:

- **Αρχή I:** Η διαπολιτισμική εκπαίδευση σέβεται την πολιτιστική ταυτότητα του μαθητή μέσω της παροχής πολιτιστικά κατάλληλης και αντίστοιχης ποιοτικής εκπαίδευσης για όλους. Το σημείο αυτό περιλαμβάνει και την δημιουργία κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών, την ανάπτυξη διδακτικού και εκπαιδευτικού υλικού, τη βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας και κατάρτισης και τη προώθηση των ανταλλαγών μεταξύ σχολείων και διαφόρων κοινοτήτων.
- **Αρχή II:** Η διαπολιτισμική εκπαίδευση παρέχει σε κάθε μαθητή την πολιτιστική γνώση και τις απαραίτητες στάσεις και δεξιότητες για την επίτευξη ενεργούς και πλήρους συμμετοχής στην κοινωνία. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, το σημείο αυτό εστιάζει στην παροχή των απαραίτητων γνώσεων προκειμένου η μαθητής να λαμβάνει ίσες ευκαιρίες κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης στην κοινωνία και σχετίζονται με τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τους θεσμούς.
- **Αρχή III:** Η διαπολιτισμική εκπαίδευση παρέχει σε όλους τους μαθητές την πολιτιστική γνώση, τις στάσεις και τις δεξιότητες που τους επιτρέπουν να συμβάλλουν στον σεβασμό, την κατανόηση και την αλληλεγγύη μεταξύ των ατόμων, αλλά και των εθνοτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών ομάδων και εθνών. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω των κατάλληλων μεθόδων διδασκαλίας και εκμάθησης, οι οποίες θα παρέχουν στους εκπαιδευόμενους τα απαραίτητα εργαλεία επικοινωνίας και συνεργασίας πέρα από κάθε είδους πολιτισμικά εμπόδια.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε ότι η εκπαίδευση ενηλίκων τείνει να επικεντρώνεται στις *ευδιάκριτες και άμεσα αντιληπτές* ανάγκες των μεταναστών και είναι συχνά μονοδιάστατη και εθνοκεντρική. Ένας από τους κύριους στόχους αυτής της ενότητας είναι να διαταράξει την κυρίαρχη ευρωκεντρική ή εθνοκεντρική πολιτιστική και κοινωνική τάξη, προκειμένου η εκπαίδευση ενηλίκων να επιτρέπει στους μετανάστες να έχουν τον πρώτο λόγο στην κατάρτισή τους και να συμφωνεί με τις προσωπικές ανάγκες και στόχους τους. Η προσαρμογή των μεθόδων της εκπαίδευσης ενηλίκων στο μεταναστευτικό και διαπολιτιστικό πλαίσιο αποτελεί ζήτημα καθοριστικής σημασίας. Για το λόγο αυτό, στα πλαίσια του προγράμματος InterTrainE πραγματοποιήσαμε έρευνα στις τέσσερις χώρες εταίρους του προγράμματος (Ηνωμένο Βασίλειο, Φινλανδία, Ελλάδα και Ιταλία), προκειμένου να καταγράψουμε τις απόψεις και τα σχόλια τόσο των εκπαιδευτών ενηλίκων μεταναστών σχετικά με τις εμπειρίες και τις ανάγκες τους όσο και των ίδιων των εκπαιδευόμενων μεταναστών. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής, ενσωματώθηκαν στο πρόγραμμα μαθημάτων InterTrainE.

Για το σκοπό αυτό, το τμήμα που αφορά τη διαπολιτισμικότητα και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση παρουσιάζει τις ακόλουθες βασικές αρχές και τους θεωρητικούς διαλόγους:

- Πολυπολιτισμική vs μονοπολιτισμική κοινωνία,
- Επιπολιτισμός, αφομοίωση, ενσωμάτωση
- Ανοχή / ανεκτικότητα έναντι φιλοξενίας
- Πολυπολιτισμικότητα έναντι διαπολιτισμικότητας
- Διαπολιτισμική Ικανότητα (Μοντέλα και κριτική)
- Διαπολιτισμική αντίληψη του χρόνου
- Αξιοπρέπεια και ποικιλομορφία στην τάξη
- Μεροληψία και προκαταλήψεις - αυτογνωσία των εκπαιδευτικών
- Αντιρατσιστικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις
- Αποαποικιοποίηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Όρια και παγίδες / συχνά λάθη
- Κριτική χρήση των όρων

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

3. Επισκόπηση

Στο τέλος της Ενότητας θα υπάρχει μια σύνοψη όλων των θεμάτων που θα παρουσιάζονται σε αυτήν για την καλύτερη παρακολούθηση και μελέτη.

4. Γλωσσάριο βασικών όρων

Ακόμη, στο τέλος της ενότητας θα περιλαμβάνεται ένα γλωσσάριο των βασικών όρων, το οποίο θα είναι χρήσιμο για την επανάληψη αλλά και τη γρήγορη αναφορά στις βασικές έννοιες, τις θεωρίες και τις συζητήσεις για την Εκπαίδευση Ενηλίκων και τη Διαπολιτισμικότητα.

ΣΤ) Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες

Η Ενότητα «Θεωρητικό Πλαίσιο, Βασικές Αρχές και Έννοιες» είναι η πρώτη ενότητα των εξ αποστάσεως μαθημάτων InterTrainE. Αυτή η ενότητα, όπως και όλες οι ενότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα μαθημάτων, μπορεί να μελετηθεί ανεξάρτητα, ωστόσο συνιστάται η ολοκλήρωση της κατάρτισης και η παρακολούθηση όλων των ενότητων του προγράμματος. Πιστοποιητικό παρακολούθησης θα δοθεί μόνο σε όσους έχουν ολοκληρώσει όλες τις ενότητες του προγράμματος μαθημάτων και τη διαδικασία αξιολόγησης που σχετίζεται με αυτήν. Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά στοιχεία: τα θεωρητικά στοιχεία παρουσιάζονται στους εκπαιδευόμενους με:

- Παρουσιάσεις
- Κείμενα και αρχεία pdf με ακαδημαϊκές πηγές για μελέτη
- Μελέτη περίπτωσης
- Βίντεο
- Αρχεία ήχου
- Δραστηριότητες με παιχνίδια ρόλων
- Φόρουμ συζήτησης

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Αυτή η ενότητα, και το πρόγραμμα μαθημάτων InterTrainE γενικότερα, στοχεύει στη δημιουργία ενός εποικοδομητικού περιβάλλοντος κατάρτισης. Αυτό ορίζεται ως μια «κοινωνική διαδικασία κατά την οποία οι μαθητές, συλλογικά, δημιουργούν γνώση μέσω διαδραστικών διαδικασιών ανταλλαγής πληροφοριών, διαπραγμάτευσης και τροποποίησης» (Wang, 2009, σελ. 1). Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος, η δημιουργία μιας ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής πλατφόρμας θεωρήθηκε η πλέον κατάλληλη, διότι προσφέρει την απαιτούμενη ευελιξία και τη δυνατότητα υλοποίησης της εκπαίδευσης ενηλίκων στις διάφορες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Μια τέτοια προσέγγιση διευκολύνει αφενός την κοινωνική διαδικασία αμοιβαίας κατανόησης και αφετέρου τα άτομα, τα οποία προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Η εκπαιδευτική ηλεκτρονική πλατφόρμα InterTrainE θα επιτρέψει τη συνεργατική μάθηση και τη δημιουργία γνώσης μέσω της παροχής εκπαιδευτικού υλικού μελέτης αλλά και πρόσθετων πηγών και αναφορών. Η μεθοδολογία κατάρτισης θα βασίζεται στη χρήση μιας ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής πλατφόρμας, ειδικά σχεδιασμένης στην ιστοσελίδα του προγράμματος, όπου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασής τους. Οι συμμετέχοντες θα έχουν τη δυνατότητα να κατεβάσουν το εκπαιδευτικό υλικό που θα είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική εκπαιδευτική πλατφόρμα, το οποίο θα είναι δομημένο με απλό και σαφή τρόπο και θα προωθεί την ενεργό συμμετοχή των συμμετεχόντων, την κινητοποίησή τους και την εφαρμογή των γνώσεων που έχουν αποκτήσει. Επίσης, στην πλατφόρμα θα υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης του επιπέδου μάθησης των εκπαιδευομένων μέσω της επισκόπησης της ενότητας, κάποιων σύντομων εργασιών και μιας σειράς ερωτήσεων μετά την ολοκλήρωση της ενότητας.

Σαφείς οδηγίες θα παρέχονται σχετικά με τον τρόπο χρήσης της πλατφόρμας, τον τρόπο λήψης του εκπαιδευτικού υλικού ή τον τρόπο χρήσης εργαλείων αυτοαξιολόγησης. Η τεχνική βοήθεια θα είναι επίσης διαθέσιμη μέσω των διαχειριστών της πλατφόρμας.

Ζ) Αξιολόγηση των εκπαιδευομένων

Η ενότητα έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχει στους συμμετέχοντες σαφή ένδειξη του επιπέδου ολοκλήρωσης και επίτευξης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Κάθε

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

δραστηριότητα αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα επιλεγμένων θεωριών, μεθόδων, δραστηριοτήτων της ενότητας «Θεωρητικό Πλαίσιο, Βασικές Αρχές και Έννοιες». Στο τέλος της Ενότητας, οι εκπαιδευτές ενηλίκων και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτήσεων που δείχνουν το επίπεδο κατανόησης των βασικών εννοιών που έχουν παρουσιαστεί. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα είναι σε θέση να αξιολογήσουν την κατάρτισή τους συμπληρώνοντας ένα τεστ πολλαπλών επιλογών. Θα πρέπει να πετύχουν ελάχιστη βαθμολογία 70% για να ολοκληρώσουν με επιτυχία την Ενότητα.

H) Ενδεικτικός κατάλογος αναφορών για την Ενότητα 1

Brundiers K, Wiek A, Redman CL, (2010) “Real-world learning opportunities in sustainability: from classroom into the real world”. International Journal of Sustainable Higher Education, Vol. 11 No. 4, 2010 pp. 308-324.
<https://pdfs.semanticscholar.org/e15c/d471342d487026d59e784f4ea6708d29b058.pdf>

Coulby D. (2006) “Intercultural education: theory and practice”, Intercultural Education, 17:3, pp. 245-257.

Cushner K. (2011) “Intercultural Research in Teacher Education: An Essential Intersection in the Preparation of Globally Competent Teachers”, Action in Teacher Education, 33:5-6, 601-614.

Dasli M. (2017) “Intercultural education of tolerance and hospitality”. Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 38:5, 676-687.

Derrida, J., & Dufourmantelle, A. (2000). *Of hospitality*. (R. Bowlby, Trans), Stanford, CA: Stanford University Press.

Gundara J.S. and Portera A. (2008), “Theoretical reflections on intercultural education, 19:6, pp. 463-468.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States. Eurydice Report. Brussels: Eurydice.
<https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/009.pdf>

Fejes A. (2019), “Adult Education and the fostering of asylum seekers as “full” citizens”, International Review of Education, 65:233-250, pp. 1-18.

Gorski P.C. (2008) “Good intentions are not enough: a decolonizing intercultural education”, Intercultural Education, 19:6, 515-525.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Hammer, M.R., Bennett, M.J. and Wiseman, R. 2003. Measuring intercultural sensitivity: The intercultural development inventory. *International Journal of Intercultural Relations*, 27(4): 421–443.

Jimenez Perez R. Cuenca Lopez, J. Mario Ferreras Listan, D. (2010), "Heritage education: Exploring the conceptions of teachers and administrators from the perspective of experimental and social science teaching". *Teaching and Teacher Education*, Vol.26(6), pp.1319-1331.

Joughin G. (2009) [Ed.]. *Assessment, learning and judgement in higher education*. London: Springer.

Lustig, M.W. and Koester, J. (2006). *Intercultural competence: Interpersonal communication across cultures*, 5th ed., Boston, MA: Pearson.

Mahon, J. (2006) "Under the invisibility cloak? Teacher understanding of cultural difference", *Intercultural Education*, 17:4, 391-405.

Meer N. and Modood T. (2011): "How does Interculturalism Contrast with Multiculturalism?", *Journal of Intercultural Studies*, <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/ethnicity/migrated/documents/interculturalism.pdf>

Morrice L., Shan H. and Spring A. (2017), "Migration, Adult Education and Learning", *Studies in the Education of Adults*, 49:2, pp. 129-135.

Nair et al., (2013). *Enhancing learning and teaching through feedback in social sciences*, Oxford: Chandos Publishing

Ogay T. and Edelmann D. (2016) 'Taking culture seriously': implications for intercultural education and training", *European Journal of Teacher Education*, 39:3, 388-400

Ohana Y. and Otten H. (2012). *Where do you Stand? Intercultural Learning and Political Education in Contemporary Europe*. Germany: VS Verlag.

Ortiz D., Huber Heim K., (2017), "From information to empowerment: teaching sustainable business development by enabling an experiential and participatory problem-solving process in the classroom", *International Journal of Management Education*, Vol. 15(2), pp.318-331.

Perry L.B. and Southwell L. (2011) "Developing intercultural understanding and skills: models and approaches", *Intercultural Education*, 22:6, 453-466.

Pinto S. (2018) "Intercultural competence in higher education: academics' perspectives", *On the Horizon*, Vol. 26 Issue: 2, pp.137-147.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Portera A. (2008) "Intercultural education in Europe: epistemological and semantic aspects", *Intercultural Education*, 19:6, 481-491.

Sharma P. and Hannafin M. J. (2007), "Scaffolding in technology-enhanced learning environments", *Interactive learning Environments*, 15:1, pp. 27-46.

Scudamore, R. (2013), "Engaging home and international students: a guide for new lecturers". Advance Higher Education <https://www.heacademy.ac.uk/knowledge-hub/engaging-home-and-international-students-guide-new-lecturers>

Taylor, D. C. M. Taylor and Hamdy, H. (2013) "Adult learning theories: Implications for learning and teaching in medical education: AMEE Guide No. 83", *Medical Teacher*, 35:11, e1561-e1572.

UNESCO (2006), "UNESCO Guidelines on Intercultural Education", section of education for peace and human rights, division for the promotion of quality education, education sector, pp. 1-43. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147878>

Wang Q. (2009), "Designing a web-based constructivist learning environment". *Interactive Learning Environments*, 17:1, pp. 1-13.

Ιστοσελίδες

Northern Illinois University, Faculty Development and Instructional Design Center, "Instructional Scaffolding to Improve Learning", pp. 1-6.
<https://medium.com/connect-intercultural-insights-for-global-citizens/empowering-european-teachers-with-intercultural-training-675eddd4e499>
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118783665.ieicc0188>

Ethics of intercultural training:

[https://www.sietarusa.org/Resources/Documents/EoEArticles/4EthicsinInterculturalTrainingPaige Martin.pdf](https://www.sietarusa.org/Resources/Documents/EoEArticles/4EthicsinInterculturalTrainingPaige%20Martin.pdf)

Bennett's model and critique:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0147176786900052>

Global Network on Intercultural Competence: <https://iccglobal.org/>

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Ενότητα 2

Διαπολιτισμικές Δεξιότητες στο Πλαίσιο της Μετανάστευσης

A) Σύντομη Περιγραφή

Η μετανάστευση σήμερα αποτελεί ένα κεντρικό θέμα στις πολιτικές συζητήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Μάρτιο του 2019, 2,4 εκατομμύρια μετανάστες εισήλθαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τρίτες χώρες το 2017. 22,3 εκατομμύρια (4,4%) των 512,4 εκατομμυρίων ατόμων που ζούσαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Ιανουαρίου 2018 ήταν πολίτες χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2017 τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης χορήγησαν υπηκοότητα σε 825 χιλιάδες άτομα.⁴ Στην Ενότητα αυτή θα προσεγγίσουμε τις Διαπολιτισμικές Δεξιότητες στο πλαίσιο της Μετανάστευσης.

Αρχικά, μια σημαντική διάκριση που πρέπει να γίνει είναι μεταξύ της **εθελοντικής και της ακούσιας (αναγκαστικής) μετανάστευσης και μετακίνησης**, με έμφαση στο σύγχρονο Ευρωπαϊκό πλαίσιο. Στο μέρος αυτό θα εξετάσουμε επίσης και τα ακόλουθα:

- Ορολογία (εξαναγκασμένοι μετανάστες, οικονομικοί μετανάστες, αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες κλπ.)
- Ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με τη Μετανάστευση, το Άσυλο, το Σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών κλπ.
- Εθνική νομοθεσία, εστιάζοντας στις χώρες εταίρους του Προγράμματος InterTrainE (Ηνωμένο Βασίλειο, Ελλάδα, Ιταλία, Φινλανδία)

Στη συνέχεια, στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν συγκεκριμένες πληροφορίες όσον αφορά τις προαναφερθείσες χώρες. Όσον αφορά τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, θα

⁴ Δεδομένα Μαρτίου 2019 - <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1275.pdf>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

συμπεριλαμβάνεται μια σύντομη περίληψη αλλά και χρήσιμοι σύνδεσμοι με σχετικές πληροφορίες.

Έχοντας εξετάσει το σύγχρονο πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε μεμονωμένες χώρες, θα παρουσιαστούν οι έννοιες των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων και πώς αυτές διαμορφώνουν τη στάση των εκπαιδευτών απέναντι στους μετανάστες μαθητές μέσα στην τάξη. Η ενότητα αυτή προσεγγίζει τους «μετανάστες» ως κατηγορία και διερευνά τις πολυπλοκότητες στην ταυτότητάς τους, το παρελθόν τους και τις προσωπικές τους ιστορίες, όπως για παράδειγμα:

- Ποιοι είναι μετανάστες; Ποιο είναι το προφίλ τους;
- Ποιοι ήταν οι παράγοντες ώθησης και έλξης που τους οδήγησαν στην χώρα υποδοχής;
- Ποια είναι η κατάστασή τους τώρα; Πως έχουν διαχειριστεί το τραύμα της μετανάστευσης, φροντίζουν για συγγενείς, έχουν δουλειά, αυτοί συντηρούν όλη την οικογένεια;
- Τι ικανότητες έχουν; Είναι μορφωμένοι αλλά δεν έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες εξαιτίας του γεγονότος ότι είναι μετανάστες; Νιώθουν αποξενωμένοι εξαιτίας αυτού;
- Πιο συγκεκριμένα, ποιες είναι οι γλωσσικές τους ικανότητες και πώς επηρεάζουν την μάθησή τους;
- Για ποιους λόγους επιθυμούν να καταρτιστούν;
- Ποιους ρόλους και ταυτότητες έχουν εκτός από εκείνη του μετανάστη;

Το να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί τέτοιου είδους πληροφορίες, θα τους βοηθήσει να μάθουν περισσότερα για τους μαθητές που έχουν σε μια διαπολιτισμική τάξη.

Επιπλέον, θα συμπεριληφθούν παραδείγματα από εμπειρίες εκπαιδευτών και από προκλήσεις που κλήθηκαν να αντιμετωπίζουν σε πολυπολιτισμικές τάξεις και σχετίζονται

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

με τη διαπολιτισμική επικοινωνία, όπως για παράδειγμα τη μη λεκτική επικοινωνία (τη σημειολογία της απόστασης - proxemics, την κινήσιολογία, την απτική κλπ.), την ευγένεια, τις συγκρούσεις, τις πολιτισμικές διαφορές όσον αφορά την αντίληψη του χρόνου κλπ.

B) Στόχοι

- Κατανόηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης για τον πολιτισμό και την ταυτότητα των μαθητών
- Γνώσεις σχετικά με τις τάσεις της μετανάστευσης στην Ευρώπη
- Αναστοχασμός σχετικά με πιθανές συγκρούσεις που ενδεχομένως να προκληθούν εξαιτίας των πολιτισμικών διαφορών σε μια διαπολιτισμική τάξη
- Αναστοχασμός σχετικά με το νόημα και οι συνέπειες των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων
- Αναστοχασμός σχετικά με τα στερεότυπα και τις προλήψεις μέσα στην τάξη
- Ανάπτυξη των δεξιοτήτων της ενεργούς ακρόασης, της ενσυναίσθησης και της αυτοπεποίθησης
- Γνώση των κινδύνων που είναι αποτέλεσμα της κακής επικοινωνίας σε διάφορα επίπεδα μέσω της μελέτης περίπτωσης.

Γ) Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν αναπτύξει τις ακόλουθες δεξιότητες:

- Περισσότερη ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διάφορες κατηγορίες μετανάστευσης και εμπειρίες
- Καλύτερη κατανόηση σχετικά με το πόσο αυτές οι εμπειρίες επηρεάζουν τις ζωές, τις στάσεις και τη συμπεριφορά των εκπαιδευομένων
- Απόκτηση γνώσεων σχετικά με τη μετανάστευση, την ιστορία και τις τάσεις στις

χώρες της ΕΕ

- Πληρέστερη κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών και της διαφορετικής κουλτούρας και πώς αυτά συνδέονται με τις εμπειρίες της μετανάστευσης
- Επίγνωση της σπουδαιότητας των δεξιοτήτων διαμεσολάβησης στη διαχείριση των συγκρούσεων.
- Καλύτερη κατανόηση των μηχανισμών των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων
- Επίγνωση της σπουδαιότητας της διαδικασίας παράλληλης μετάφρασης στην τάξη
- Χρήση της ενεργητικής ακρόασης, της ενσυναίσθησης και της αυτοπεποίθησης.
- Ενίσχυση των δεξιοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Δ) Διάρκεια

7 ώρες παρακολούθησης των μαθημάτων και 7-8 ώρες μελέτης (κατά προσέγγιση).

Ε) Περιεχόμενο του προγράμματος μαθημάτων

Τα μαθήματα της ενότητας αυτής θα έχουν την ακόλουθη δομή:

1. Θεωρητικά στοιχεία:

- *Διαφάνειες σε μορφή PDF* σχετικά με το πλαίσιο της Μετανάστευσης
- *Παρουσιάσεις Power Point* με πληροφορίες και χρήσιμους συνδέσμους (ιστοσελίδες) με σύντομα κείμενα που αναλύουν σε βάθος την Μεταναστευτική κατάσταση σήμερα στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ελλάδα, στην Ιταλία και στη Φινλανδία (χώρες εταίρους του InterTrainE)
- *Σύνδεσμοι* σε βασικές Ευρωπαϊκές ή Εθνικές ιστοσελίδες σχετικά με τη Μεταναστευτική κατάσταση στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- *Σύντομα PDF κείμενα* σχετικά με τις βασικές αρχές και με πληροφορίες όσον αφορά τις διαπολιτισμικές δεξιότητες στο πλαίσιο της μετανάστευσης.
- *Λίστα* με προτάσεις / συμβουλές όσον αφορά τη διαχείριση πολυπολιτισμικών τάξεων (Εκπαίδευση Ενηλίκων)

2. Πρακτικά στοιχεία:

- *Πρακτικά παραδείγματα* παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων και άλλες δραστηριότητες
- *Βίντεο* με μελέτη πραγματικών περιπτώσεων όσον αφορά τη διαχείριση πολυπολιτισμικών τάξεων (Εκπαίδευση Ενηλίκων)
- *Παραδείγματα Ασκήσεων* για την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής ικανότητας, εστιάζοντας στους νεοαφιχθέντες μετανάστες.

3. Γενική Επισκόπηση της Ενότητας

- Σύνοψη των θεμάτων
- Επισκόπηση των βασικών μαθησιακών αποτελεσμάτων

4. Τελικό Σύντομο διαγώνισμα

- Διαγώνισμα με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- Διαδραστικά παιχνίδια

Οι μαθητευόμενοι πρέπει να επιτύχουν βαθμολογία τουλάχιστον 70% προκειμένου να ολοκληρώσουν επιτυχώς της ενότητα.

ΣΤ) Ενδεικτική βιβλιογραφία – Ενότητα 2

Barbulescu, R. (2017.) Still a Beacon of Human Rights? Considerations on the EU Response to the Refugee Crisis in the Mediterranean, *Mediterranean Politics*, 22:2, 301-308.

Barbulescu, R. (2019). *Migrant integration in a changing Europe : immigrants, European citizens, and co-ethnics in Italy and Spain*. Notre Dame : University of Notre Dame Press, 2019.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Bloch, A. and McKay, S. (2016). *Living on the Margins: Undocumented Migrants in a Global City*. Policy Press.

Budach, G. (2014). "Educational Trajectories at the Crossroads: The Making and Unmaking of Multilingual Communities of Learners." *Multilingua* 33 (5–6): 525–549.

Caldwell, C. (2009). "Reflections on the Revolution in Europe: Immigration, Islam, and the West" in Castles, Stephen, and Mark J. Miller. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. (4th edition). New York: The Guilford Press.

Conteh, J. (2017). "Translanguaging as Pedagogy – A Critical Review." in Creese, A. and Blackledge, A. (eds) *The Routledge Handbook of Language and Superdiversity*. London: Routledge.

Deaux, K. (2006). *To Be An Immigrant*. New York: Russell Sage Foundation.

Hasselberg, I. (2016). *Enduring Uncertainty: Deportation, Punishment and Everyday Life*. Berghahn. 2016.

Munro, G. (2017). *Transnationalism, Diaspora and Migrants from the Former Yugoslavia in Britain*. Routledge.

Phipps A. (2013) Intercultural ethics: questions of methods in language and intercultural communication. *Language and Intercultural Communication*, 13:1, 10-26.

Phipps, A. and Kay, R. (2014) Languages in migratory settings: place, politics and aesthetics. *Language and Intercultural Communication*, 14(3), pp. 273-286.

Sharples, R. (2017) Local practice, translocal people: conflicting identities in the multilingual classroom. *Language and Education*, 31:2, 169-183

Singh, P. & Doherty, C. (2004). "Global Cultural Flows and Pedagogic Dilemmas: Teaching in the Global University Contact Zone." *TESOL Quarterly* 38 (1): 9–42.

Wallace, C. 2011. "A School of Immigrants: How New Arrivals Become Pupils in a Multilingual London School." *Language and Intercultural Communication* 11 (2): 97–112.

+ περισσότερες πηγές ανά χώρα

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Ενότητα 3

Πρακτικές Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε Διαπολιτισμικά Πλαίσια

Α) Σύντομη περιγραφή

Η εκπαίδευση ενηλίκων στοχεύει στην ενθάρρυνση των ενηλίκων να αποκτήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν και να «αναλάβουν υπεύθυνες πρωτοβουλίες ώστε να διαμορφώσουν τη ζωή τους και την οικονομική, κοινωνική ή πολιτική ζωή της κοινότητας ή της κοινωνίας στην οποία ζουν⁵». Η εκπαίδευση ενηλίκων έχει κεντρική σημασία για την αειφόρο ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχολησιμότητα, την κοινωνική ένταξη, την ενεργό συμμετοχή του πολίτη και την προσωπική ανάπτυξη του ατόμου. Επομένως, η πρόσβαση στη δια βίου μάθηση πρέπει να παρέχεται και να διασφαλίζεται για όλους τους πολίτες. Ωστόσο, δυστυχώς σήμερα δεν έχουν όλοι ίσες ευκαιρίες όσον αφορά την πρόσβαση, τη διαθεσιμότητα και την κοινωνική συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων. Η πρόκληση σήμερα σε ολόκληρη την Ευρώπη είναι να έχουν όλοι τις ίδιες ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδιαίτερα τα άτομα που ανήκουν σε Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες (ΕΚΟ), όπως τα άτομα με αναπηρίες, οι ηλικιωμένοι, οι μετανάστες, τα μέλη θρησκευτικών ή πολιτισμικών μειονοτήτων και άλλα.

Την ίδια στιγμή, η Ευρώπη βιώνει μια από τις μεγαλύτερες προσφυγικές κρίσεις στην ιστορία της. Αυτές οι αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές μετασχηματίζουν τις κοινωνίες και τους πολιτισμούς, εδραιώνουν τη διασπορά και σχηματίζουν διεθνικές (transnational) ταυτότητες. Καθώς αυξάνεται ραγδαία ο αριθμός των μεταναστών που εισέρχονται στην Ευρώπη, η πολιτιστική τους ένταξη και η ενσωμάτωσή τους στις κοινωνίες της Ευρώπης αποτελεί προτεραιότητα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ένταξη δεν είναι μόνο η ευθύνη του μετανάστη (βλ. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με

⁵ Module 5: Adult education for migrant women/ women from ethnic groups, EU project: Adult learning for marginalised and disadvantaged citizens 510658-LLP-1-2010-1-GR-GRUNDTVIG-GMP

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

θέμα «Η ένταξη των προσφύγων στην Ευρωπαϊκή Ένωση» 2016/C 264/03), ο προοδευτικά αυξανόμενος πολυπολιτισμικός χαρακτήρας των κοινωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταδεικνύει την ανάγκη θέσπισης προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που αναγνωρίζουν και υποστηρίζουν αποτελεσματικά την ποικιλομορφία, προωθούν την αμοιβαία αποδοχή και το σεβασμό, καταπολεμώντας ταυτόχρονα τον ρατσισμό και την ξеноφοβία. Η σύγχρονη εκπαίδευση βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση (και τις ευκαιρίες) της διαφορετικότητας και την αύξηση της πολιτισμικής ετερογένειας της εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, το κατά πόσον οι εκπαιδευτικοί και οι παιδαγωγοί είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, να συνδέεται στενά με τη διαπολιτισμική τους ικανότητα.

Η παρούσα Ενότητα, με τίτλο «Πρακτικές Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε διαπολιτισμικά πλαίσια», έχει σχεδιαστεί για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές ενηλίκων που επιθυμούν να εμπλουτίσουν ή να εμβαθύνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σχετικά με την διδασκαλία των ενηλίκων μεταναστών (μαθητών ή εκπαιδευόμενων) σε διάφορους θεματικούς τομείς, αλλά και με την ανάπτυξη νέων μέσων, τα οποία να μπορούν να εφαρμοστούν αργότερα σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα και επίπεδα. Η Ενότητα αυτή αποσκοπεί στο να παράσχει στους εκπαιδευτές ενηλίκων τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να οργανώσουν τις κατάλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και να επιλέξουν τις κατάλληλες τεχνικές κατάρτισης για τους μετανάστες εκπαιδευόμενους.

B) Στόχοι

Η ενότητα έχει τους ακόλουθους αλληλένδετους στόχους:

- να αναπτύξει μια ευρεία θεωρητική βάση που να ανακλά την τρέχουσα έρευνα στο πλαίσιο της εφαρμοσμένης εκπαίδευσης ενηλίκων σε διαπολιτισμικά πλαίσια και σε συναφείς κλάδους
- να εμπλουτίσει και να αναπτύξει περαιτέρω την κατανόηση των εκπαιδευτών ενηλίκων, τόσο των θεωρητικών όσο και των πρακτικών θεωρήσεων στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της διδασκαλίας σύμφωνα με τις αρχές της διαπολιτισμικής κατάρτισης

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- να αποκτήσουν οι εκπαιδευτές ενηλίκων περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες σε σχέση με τη βιωματική μάθηση στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Γ) Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι αναμένεται να είναι σε θέση να:

- οργανώνουν εκπαιδευτικές δραστηριότητες και να επιλέγουν τις κατάλληλες εκπαιδευτικές τεχνικές για την υλοποίησή τους
- δημιουργούν ένα συμμετοχικό και διαδραστικό περιβάλλον μάθησης στην τάξη
- επιλέγουν και να χρησιμοποιούν το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό και τον απαραίτητο εξοπλισμό
- εφαρμόζουν τεχνικές αξιολόγησης με έμφαση στα μαθησιακά αποτελέσματα
- επικοινωνούν και να συνεργάζονται αποτελεσματικά στο πλαίσιο των ομάδων, αναγνωρίζοντας τα οφέλη της συνεργατικής μάθησης
- εφαρμόζουν τις αρχές της δυναμικής της ομάδας και της βιωματικής μάθησης.

Δ) Διάρκεια

Ανάλογα με το επίπεδο γνώσεων των συμμετεχόντων, 7 ώρες παρακολούθησης των μαθημάτων και 7-8 ώρες μελέτης κατά προσέγγιση.

Ε) Μέθοδοι Διδασκαλίας και Μάθησης της Ενότητας

Αυτή η μεθοδολογία κατάρτισης θα βασίζεται στη χρήση μιας ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής πλατφόρμας, ειδικά σχεδιασμένης στην ιστοσελίδα του προγράμματος, όπου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασής τους. Η κατάρτιση θα πραγματοποιηθεί μέσω της λήψης του εκπαιδευτικού υλικού που θα δημιουργηθεί από τους εταίρους και θα είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική εκπαιδευτική πλατφόρμα. Η εκπαιδευτική διαδρομή που θα ακολουθεί ο εκπαιδευόμενος

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

θα είναι δομημένη με απλό και σαφή τρόπο και θα προωθεί την ενεργό συμμετοχή των συμμετεχόντων, την κινητοποίησή τους και την εφαρμογή των γνώσεων που έχουν αποκτήσει. Επιπλέον, θα υπάρχει η δυνατότητα οι εκπαιδευόμενοι να λαμβάνουν έγγραφα και πληροφορίες σύμφωνα με τις δυνατότητες και με τα χαρακτηριστικά των εργαλείων που έχουν στη διάθεσή τους. Θα παρέχονται υποστηρικτικές υπηρεσίες αλλά και η δυνατότητα σχολιασμού και αξιολόγησης ενώ το επίπεδο μάθησης θα παρακολουθείται συνεχώς.

Επίσης, θα παρέχονται σαφείς οδηγίες που εξηγούν τη χρήση της πλατφόρμας, καθώς και ένα σύστημα υποστήριξης που θα επιτρέψει την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με τη λήψη του εκπαιδευτικού υλικού και των εργαλείων αυτοαξιολόγησης των δεξιοτήτων. Ο ρόλος του εκπαιδευτή σε αυτή τη μεθοδολογία είναι η παρακολούθηση της πορείας της κατάρτισης των εκπαιδευομένων, η απάντηση στα ερωτήματα και στις απορίες και η διόρθωση της αξιολόγησης, εάν υπάρχει.

Υπάρχουν πολλές θεωρίες και διαφορετικές μέθοδοι ή προσεγγίσεις πρακτικών της εκπαίδευσης ενηλίκων σε διαπολιτισμικά πλαίσια που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας επαγγελματίας, στην περίπτωσή μας ένας εκπαιδευτικός ενηλίκων ή ένα μέλος ακαδημαϊκού προσωπικού, προκειμένου να παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες και να βοηθήσει ένα μαθητή. Παρόλα αυτά, ο στόχος αυτής της Ενότητας δεν είναι να παρουσιάσει λεπτομερώς τις διαφορετικές θεωρίες που υπάρχουν παγκοσμίως, αλλά να παρουσιάσει τις βασικές δεξιότητες και τεχνικές που πρέπει να κατέχει κάθε εκπαιδευτικός ή μέλος του ακαδημαϊκού προσωπικού που εμπλέκεται στην εκπαίδευση ενηλίκων για τους μετανάστες.

Το προτεινόμενο υλικό (βλ. Ενδεικτική βιβλιογραφία - Αναφορές/ Προτεινόμενο υλικό) παρέχει μια γενική εικόνα των βασικών Θεωριών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, των προσεγγίσεων και των μεθόδων.

ΣΤ) Περιεχόμενα και Υλικό Ενότητας

1. Προσεγγίσεις και Μέθοδοι

Η εκπαίδευση ενηλίκων απαιτεί τη χρήση διαφορετικών μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας. Οι μέθοδοι μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις γενικές κατηγορίες:

- α) Μέθοδοι παρουσιάσεων/ εισήγησης (γρήγορη και ολοκληρωμένη παροχή πληροφοριών - δυσκολία ενεργοποίησης κριτικής και συνδυαστικής σκέψης των μαθητών - κίνδυνος για παθητικούς μαθητές),
- β) Μέθοδοι παροχής οδηγιών (ο εκπαιδευτής οργανώνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατά τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι καθοδηγούνται προς την επίτευξη καθορισμένων στόχων - καλλιέργεια προβληματισμού και κριτικής σκέψης
- γ) Μέθοδοι αναζήτησης (ο εκπαιδευτής βοηθάει τους εκπαιδευόμενους να ακολουθήσουν μια διαδικασία πνευματικής και ψυχικής εξερεύνησης – η μέθοδος παρέχει ασφάλεια και πρακτική κατάρτιση – επιτυγχάνεται η μετάδοση της μάθησης – δεν προωθείται η επικοινωνία και οι κοινωνικές σχέσεις).

Ορισμένες από αυτές τις κατηγορίες μεθόδων αναμφισβήτητα προωθούν την ενεργό συμμετοχή των μαθητών που αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της εκπαίδευσης ενηλίκων. Κάποιοι από αυτούς είναι:

- α) Μέθοδοι συμμετοχής που αναπτύσσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ του εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων
- β) Ευρετικές - ανακαλυπτικές μέθοδοι με τις οποίες οι μαθητευόμενοι επεξεργάζονται αυτά που πρέπει να κάνουν και ανακαλύπτουν τη γνώση
- γ) Ερωτηματικές μέθοδοι, οι οποίες βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να ανακαλύψει τις πληροφορίες που θέλει να του διδάξει ο εκπαιδευτής.
- δ) Ενεργητικές – συμμετοχικές εκπαιδευτικές μέθοδοι και
- ε) Μέθοδοι εξερεύνησης και εφαρμογής

Η χρήση αυτών των μεθόδων εξαρτάται από τη φύση του εκπαιδευτικού περιεχομένου, τη κατάσταση διδασκαλίας και την ομάδα των εκπαιδευομένων. Ο συνδυασμός τους μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματικός καθώς κινητοποιεί τους ενήλικες μαθητές και αποφεύγεται η μονοτονία. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η υλοποίηση των μεθόδων αυτών υποστηρίζονται και από ορισμένες τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων, αυτές είναι:

- Εμπλουτισμένη παρουσίαση - εισήγηση
- Ερωτήσεις – απαντήσεις: Διάλογος
- Καταιγισμός ιδεών
- Εργασία σε ομάδες
- Μελέτη περίπτωσης
- Παιχνίδι ρόλων
- Συνέντευξη με ειδικούς

2. Μέθοδοι Βιωματικής Μάθησης

Τα θεμέλια της βιωματικής εκπαίδευσης μπήκαν στο τέλος του δέκατου ένατου αιώνα με τις θεωρίες του φιλόσοφου και παιδαγωγού John Dewey. Σύμφωνα με τη θεωρία του, η σκέψη κάθε ατόμου επηρεάζεται έντονα από το περιβάλλον που το περιβάλλει και με τον οποίο βρίσκεται σε συνεχή σχέση. Η εμπειρία καθορίζει τον τρόπο σκέψης. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Dewey, όλες οι εμπειρίες δεν είναι εκπαιδευτικές. Αντίθετα, μερικές από αυτές μπορεί να έχουν αρνητική επίδραση στην εκπαίδευση. Αυτό συμβαίνει όταν οι εμπειρίες έχουν ως αποτέλεσμα τη σύλληψη ή τη νόθευση της ανάπτυξης της περαιτέρω εμπειρίας. Για το λόγο αυτό, ο δάσκαλος πρέπει να επιλέξει προσεκτικά τις εμπειρίες που θεωρεί κατάλληλες για τους εκπαιδευόμενους. Για τον Dewey, μια εμπειρία, προκειμένου να είναι εκπαιδευτική, πρέπει: Αφενός, πρέπει να έχει αυτό που ο Dewey ονομάζει «Συνέχεια» (continuity). Προκειμένου μια εμπειρία να έχει ένα θετικό αποτέλεσμα για την εκπαίδευση ενός ατόμου, πρέπει να είναι ευχάριστη και να επηρεάζει τις μετέπειτα εμπειρίες. Αφετέρου, πρέπει να υπάρχει «Αλληλεπίδραση της εμπειρίας». Μια εμπειρία, εκτός από την αλλαγή που επιφέρει στο άτομο, είναι επίσης και μια κοινωνική εμπειρία.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Επομένως, πρέπει να διαθέτει στοιχεία που επιτρέπουν μια θετική και εποικοδομητική αλληλεπίδραση με την ομάδα στην οποία πραγματοποιείται.

Ακόμη, η βιωματική μάθηση έχει επηρεαστεί και από τις θεωρίες του ψυχολόγου και παιδαγωγού Jean Piaget. Σύμφωνα με τον Piaget, η εμπειρία δεν είναι πάντα πηγή μάθησης. Ειδικά όσον αφορά τους ενήλικες, μπορεί να εμφανιστούν γνωστικές συγκρούσεις όταν νέες προοπτικές και θεωρίες αντιπαραβάλλονται με τις εκείνες που ήδη γνωρίζουν. Για το λόγο αυτό, μερικές φορές είναι δύσκολο ο μαθητής να δεχτεί το γεγονός ότι η σύγκρουση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε νέες γνώσεις. Αντίθετα, οι ενήλικες μαθαίνουν νέες πληροφορίες και γνώσεις με σκοπό να καλύψουν ένα κενό που θεωρείται αναγκαίο για την επίλυση ενός προβλήματος, για να αναλάβουν δράση. Η μάθηση γίνεται άμεσα και αυθόρμητα όταν θεωρείται απαραίτητη για την επίλυση ενός προβλήματος, για την κάλυψη μιας ανάγκης ή για τη βελτίωση μιας κατάστασης. Για το λόγο αυτό, μια εκπαιδευτική εμπειρία θεωρείται αποτελεσματική όταν δημιουργείται για να λύσει ένα πραγματικό πρόβλημα του μαθητευόμενου.

Επίσης, ο Γερμανός ψυχολόγος Kurt Lewin θέτει το πρόβλημα του πώς μια εμπειρία μπορεί να γίνει εκπαιδευτική για ένα άτομο⁶. Με αφορμή την εμπειρία του, της εξορίας του από τη ναζιστική Γερμανία, επισημαίνει ότι οι απλές θεωρητικές γνώσεις δεν οδηγούν στην τροποποίηση των στερεότυπων ή των προκαταλήψεων. Σχεδόν πάντα δεν τροποποιεί τις γνωστικές δομές του ατόμου. Επομένως, μια απλή θεωρητική γνώση δεν μεταβάλλει μια λανθασμένη αντίληψη. Αντίθετα, οι προκαταλήψεις του ατόμου μπορεί να τροποποιηθούν από μια αλλαγή στην κοινωνική αντίληψη του ατόμου. Ο ρόλος της άμεσης εμπειρίας είναι θεμελιώδης για την αλλαγή της συμπεριφοράς και των απόψεων.

Με βάση αυτές τις θέσεις, ο Lewin ανέπτυξε τη μέθοδο μάθησης μέσω των ομάδων (που χρησιμοποιείται ακόμα σήμερα στη εκπαίδευση ενηλίκων) και το μοντέλο μάθησης έρευνας-δράσης, που αναπτύχθηκε σε εργαστήρια όπου η γνώση είναι αποτέλεσμα

⁶ Βλέπε Μια δέσμη εργαλείων για την Ενσωμάτωση των Μεταναστών, Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα: REMINT - Refugees and Migrants Inclusion Toolkit 2017-1-IT01-KA202-006177 https://eeli.edu.gr/wp-content/uploads/2019/07/handbook_final-version-no-sweden.pdf

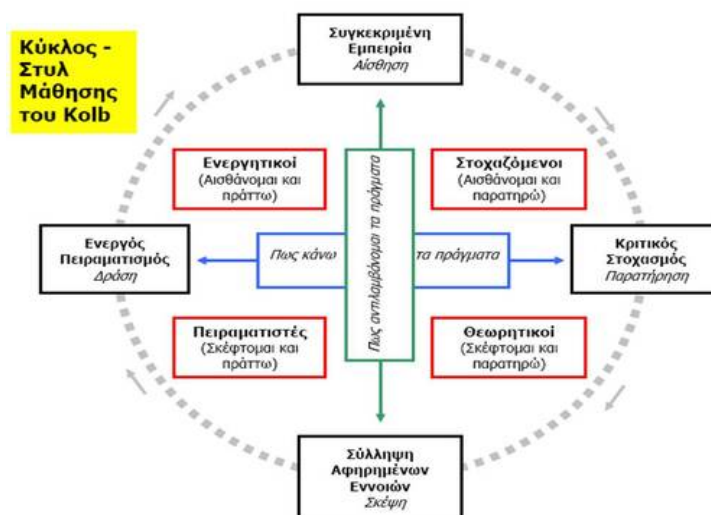

ενεργειών με επακόλουθη αναδιαμόρφωση της εμπειρίας σε θεωρητικό επίπεδο.

Οι θεωρητικές βάσεις της βιωματικής μάθησης τίθενται από τον David Kolb (Kolb, 1984), ο οποίος βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις θέσεις των προηγούμενων ερευνητών για τη θεμελίωση θεωρία του, ο «Κύκλος Μάθησης»:

1. Συγκεκριμένη Εμπειρία
2. Στοχαστική Παρατήρηση
3. Σύλληψη Αφηρημένων Εννοιών
4. Ενεργός Πειραματισμός

Η χρήση των βιωματικών μεθόδων σε μια ετερογενή ομάδα εκπαιδευόμενων, όπως γενικά είναι κατηγορίες πολιτικών προσφύγων, μεταναστών και αιτούντων άσυλο, είναι ιδιαίτερα χρήσιμη και αποτελεσματική, καθώς βασίζονται στην κεντρική θέση του μαθητή στη μαθησιακή διαδικασία, στην ανάπτυξη της αυτονομίας του και στον πλήρη σεβασμό των συγκεκριμένων ικανοτήτων του. Το κύριο χαρακτηριστικό των μεθόδων βιωματικής μάθησης είναι ότι η μάθηση βασίζεται στις συγκεκριμένες και ατομικές δεξιότητες κάθε ατόμου, ανεξαρτήτως του επιπέδου εκπαίδευσης ή της επίσημης εκπαίδευσης που λαμβάνει. Αυτό το χαρακτηριστικό καθιστά τις μεθόδους αυτές ιδιαίτερα αποτελεσματικές για τη διδασκαλία σε τάξεις που οι μαθητές έχουν ένα ετερογενές εκπαιδευτικό επίπεδο. Επιπλέον, οι βιωματικές μέθοδοι βασίζονται στην ομαδική εργασία, η οποία προωθεί τη

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

δημιουργία κοινωνικών και συναισθηματικών δεσμών μέσα στην ομάδα, διευκολύνοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ των ατόμων που προέρχονται από τελείως διαφορετικές κοινωνίες και πολιτισμούς.

Ακόμη, οι βιωματικές μέθοδοι είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην ανάπτυξη πρακτικών γλωσσικών δεξιοτήτων, οι οποίες είναι απαραίτητες για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη των πολιτικών προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών. Ένα επιπλέον πλεονέκτημα που έχουν είναι το γεγονός ότι αυξάνουν το ενδιαφέρον και το κίνητρο των εκπαιδευόμενων μέσα στην τάξη, επιτρέποντας τη διεξαγωγή του μαθήματος σε ένα χαλαρό και ευχάριστο περιβάλλον, τόσο για τους εκπαιδευόμενους όσο και για τους εκπαιδευτικούς.

3. Μελέτη περίπτωσης / παραδείγματα

Πολλοί μαθητές είναι περισσότερο επαγωγικοί παρά συμπερασματικοί, πράγμα που σημαίνει ότι μαθαίνουν καλύτερα μέσα από τη χρήση παραδειγμάτων παρά από τη λογική ακολουθία ξεκινώντας από βασικές αρχές. Ως εκ τούτου, η χρήση της μελέτης περίπτωσης είναι μια πολύ αποτελεσματική τεχνική στην τάξη. Η μελέτη περίπτωσης χρησιμοποιείται από παλιά σε σχολές διοίκησης επιχειρήσεων, σε σχολές νομικής, σε σχολές ιατρικής και στις κοινωνικές επιστήμες, αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε δομή όταν οι εκπαιδευτές επιθυμούν να κινητοποιήσουν τους μαθητές, κάνοντάς τους να διερευνήσουν πώς αυτά που έχουν μάθει εφαρμόζονται στην πράξη σε πραγματικές καταστάσεις. Οι περιπτώσεις μπορεί να έχουν διάφορες μορφές, από μια απλή ερώτηση «Τι θα κάνατε σε αυτή την περίπτωση;» έως μια λεπτομερή περιγραφή μιας κατάστασης, συνοδευόμενη από διάφορα επιμέρους δεδομένα που πρέπει να αναλυθούν. Η επιλογή της χρήσης είτε μιας περίπτωσης με απλό σενάριο είτε μιας πολύπλοκης περίπτωσης που θα περιλαμβάνει αρκετές λεπτομέρειες, εξαρτάται από τους στόχους του μαθήματος και του εκπαιδευτή.

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα της χρήσης της μελέτης περίπτωσης στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι ότι οι μαθητευόμενοι συμμετέχουν ενεργά στον εντοπισμό των αρχών χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της αφαίρεσης από τα παραδείγματα. Αυτό αναπτύσσει τις δεξιότητές τους όσον αφορά:

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

- την επίλυση προβλημάτων
- τα εργαλεία ανάλυσης, ποσοτικά ή / και ποιοτικά, ανάλογα με την περίπτωση
- τη λήψη αποφάσεων σε περίπλοκες καταστάσεις
- την κατανόηση της αμφισημίας

4. Δυναμική της ομάδας / ομαδική εργασία

«No man is an island» (John Donne) Οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να ζουν σε ομάδες. Ουσιαστικά οι περισσότερες δραστηριότητες της ζωής μας – η εργασία, η εκπαίδευση, οι θρησκευτικές εκδηλώσεις, η χαλάρωση, το παιχνίδι, ακόμα και ο ύπνος – πραγματοποιούνται σε ομάδες και όχι χώρια από τους άλλους. Οι περισσότεροι άνθρωποι ανήκουν σε πολλές διαφορετικές ομάδες, οπότε ο αριθμός των ομάδων στον κόσμο πιθανότατα φτάνει ξεπερνάει τα έξι δισεκατομμύρια. Ο κόσμος κυριολεκτικά είναι γεμάτος ομάδες. Αυτή η διαπίστωση τονίζει τη σημασία των ομάδων και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτές. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων, μεταξύ άλλων, εργάζονται με ομάδες και θεωρούν τη δυναμική της ομάδας ως βασικό τμήμα της δουλειάς τους. Η ομαδική εργασία έχει διαδραματίσει και θα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αναβάθμιση του πολιτισμού μας, καθώς αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μέσα για την προώθηση των λειτουργικών των κοινωνικών σχέσεων των ανθρώπων. Τόσο οι προσωπικές όσο και οι κοινωνικές σχέσεις αναμορφώνονται, καθώς τα μέλη της ομάδας μαθαίνουν συνεχώς να αντιλαμβάνονται και να εκτιμούν τη σπουδαιότητα των γύρω τους και να απολαμβάνουν τα επιτεύγματα ο ένας του άλλου. Το επίπεδο των συναισθημάτων αυξάνεται και τα συναισθήματα γίνεται πιο συνειδητά, τα μέλη της ομάδας προσεγγίζουν το ένα το άλλο και δημιουργούν ισχυρούς δεσμούς που βοηθούν στη δημιουργική εργασία (βλέπε, Moreno: εργασία επιδιόρθωσης του κοινωνικού ατόμου - social atom repair work).

Εάν έπρεπε να περιγράψετε με μια μόνο λέξη, τις δραστηριότητες, τις διαδικασίες, τις λειτουργίες και τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στις κοινωνικές ομάδες, ποια θα ήταν αυτή; Ποια λέξη περιγράφει την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων στις ομάδες; Και ποια λέξη εμπεριέχει την ικανότητα μιας ομάδας να προάγει την κοινωνική αλληλεπίδραση, να

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

δημιουργεί σχέσεις μεταξύ των μελών της, να ενώνει τα διαφορετικά μέλη σε μια ενιαία μονάδα και να επιτυγχάνει τους στόχους της; Η λέξη την οποία επέλεξε ο Kurt Lewin (1935) είναι η λέξη Δυναμική. Οι ομάδες τείνουν να είναι περισσότερο ισχυρές παρά αδύναμες, περισσότερο ενεργητικές παρά παθητικές, περισσότερο ρευστές παρά στατικές. Ο Lewin χρησιμοποίησε τον όρο δυναμική της ομάδας για να τονίσει τον ισχυρό αντίκτυπο αυτών των περίπλοκων κοινωνικών διαδικασιών στα μέλη της ομάδας, να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο οι ομάδες και τα άτομα ενεργούν και αντιδρούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Όμως επίσης ο Lewin χρησιμοποίησε τη φράση αυτή για να περιγράψει την επιστημονική έμφαση που δόθηκε στη μελέτη αυτών των δυναμικών.

Σύμφωνα με τη θεωρία πεδίου του Kurt Lewin σχετικά με τη δυναμική της ομάδας, οι ομάδες είναι κάτι παραπάνω από το απλό άθροισμα των τμημάτων τους. Η θεωρία πεδίου βασίζεται στην αρχή της αλληλεπίδρασης, η οποία θεωρεί ότι η συμπεριφορά των μελών των ομάδων καθορίζεται από την αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον. Ο τύπος $B = f(P, E)$ συνοψίζει αυτή την υπόθεση. Στο πλαίσιο της ομάδας, αυτός ο τύπος υποδηλώνει ότι η συμπεριφορά - behavior (B) των μελών της ομάδας είναι μια συνάρτηση - function (f) της αλληλεπίδρασης των προσωπικών τους χαρακτηριστικών - personal characteristics (P) με περιβαλλοντικούς παράγοντες - environmental factors (E), τα οποία περιλαμβάνουν χαρακτηριστικά της ομάδας, τα μέλη της ομάδας και την κατάσταση. Σύμφωνα με τον Lewin, κάθε φορά που δημιουργείται μια ομάδα, γίνεται ένα ενοποιημένο σύστημα με αναδυόμενες ιδιότητες που δεν μπορούν να κατανοηθούν πλήρως με αποσπασματική εξέταση.

Μια ολιστική προοπτική στις ομάδες ώθησε τους ερευνητές να εξετάσουν πώς μια ομάδα, ως μονάδα, αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Ορισμένες ομάδες είναι τόσο σταθερές ώστε οι βασικές τους διαδικασίες και δομές παραμένουν αμετάβλητες για μέρες, εβδομάδες ή και χρόνια, αλλά τέτοιου είδους ομάδες είναι σπάνιες. Συνήθως, όταν μελετάμε τα φαινόμενα των ομάδων, διακρίνουμε τρεις βασικές φάσεις από τις οποίες περνά μια ομάδα και κάθε επικεφαλής της ομάδας, ψυχοδραματιστής, εκπαιδευτικός ή άλλο πρέπει να γνωρίζει:

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Τα Στάδια της Ομάδας – οι φάσεις ανάπτυξης της ομάδας:

- Το αρχικό στάδιο: προσανατολισμός - διστακτική συμμετοχή - αναζήτηση νοήματος - εξάρτηση.
- Το δεύτερο στάδιο: Συγκρούσεις - κυριαρχία - επανάσταση.
- Το τρίτο στάδιο: ανάπτυξη συνοχής.

Αυτά τα στάδια ανταποκρίνονται επίσης και στο στάδιο του σχηματισμού της ομάδας (σχηματισμός, καταιγισμός, κανονικοποίηση, επιτέλεση).

Ζ) Αξιολόγηση των εκπαιδευομένων

Η παρούσα Ενότητα είναι σχεδιασμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχει στους συμμετέχοντες μια σαφή εικόνα του επιπέδου επίτευξης των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Κάθε δραστηριότητα αναφέρεται και παρουσιάζει μια συγκεκριμένη πλευρά ορισμένων επιλεγμένων θεωριών, μεθόδων και δραστηριοτήτων της ενότητας «Πρακτικές Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε Διαπολιτισμικά Πλαίσια». Στο τέλος της Ενότητας, οι εκπαιδευτές ενηλίκων και οι εκπαιδευτικοί καλούνται να απαντήσουν σε μια σειρά από ερωτήσεις, οι οποίες δείχνουν το επίπεδο κατανόησης των βασικών εννοιών που έχουν παρουσιαστεί. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα είναι σε θέση να αξιολογήσουν την κατάρτισή τους συμπληρώνοντας ένα τεστ πολλαπλών επιλογών. Θα πρέπει να πετύχουν βαθμολογία το λιγότερο 70%, προκειμένου να ολοκληρώσουν με επιτυχία την ενότητα.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Η) Ενδεικτική βιβλιογραφία – Ενότητα 3

Σχετικά με την Εκπαίδευση Ενηλίκων:

Athanasίου, Α., Baldoukas, Α., Panaoura, Ρ. (2014). Handbook for Adult Teaching Staff, Frederic University Publication, Nicosia.

http://www.moec.gov.cy/aethee/synedria/2014_teliko/2014_06_26_handbook_english.pdf

Brookfield, S. D. (2003). Pedagogy and andragogy. In A. DiStefano, K. Rudestam, R. Silverman & S. Taira (Eds.), *Encyclopedia of distributed learning*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Coare, P. and Johnston, R. (2003). Adult Learning, Citizenship and Community Voices, NIACE, Leicester.

Corley, M. (2011). Adult Learning Theories. CALPRO Fact Sheet No. 5, American Research Institutes. https://lincs.ed.gov/sites/default/files/11_%20TEAL_Adult_Learning_Theory.pdf

English, L. (2005) *International Encyclopedia of Adult Education*. London: Palgrave Macmillan.

Jarvis, P. (1985) *The sociology of Adults and continuing education*. Beckenham: Croom Helm

Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy*. Englewood Cliffs: Prentice Hall/Cambridge

Knowles, M. S., et al. (1984). *Andragogy in action: Applying modern principles of adult education*. San Francisco: Jossey-Bass.

Moser, H. et al (2012). "Opening Doors to Adult Education for Migrants". Learning Community Project Partnership, Graz. https://www.bgz-berlin.de/files/r18_opening_doors_to_adult_education_for_migrants_hohe_aufloesung.pdf

Symeou, L. & Karagiorgi, Y. (2018) "Culturally aware but not yet ready to teach the "others": Reflections on a Roma education teacher training programme", *Journal for Multicultural Education*, Vol. 12 Issue: 4, pp.314-329,.

Sheared, V. & Johnson-Bailey, J. (2010). *The hand- book of race and adult education: A resource for dialogue on racism*. San Francisco: Wiley & Sons.

Unknown author (2016). Adult Training Methodology and Techniques. Olympic Training and Consulting. http://www.mediation-time.eu/images/TIME_O5_Trainer_Course_Module_2.pdf

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Σχετικά με τις Μεθόδους Βιωματικής Μάθησης:

Girvan, C., Conneely, C., & Tangney, B. (2016). "Extending experiential learning in teacher professional development". *Teaching and Teacher Education* 58, pp. 129-139.

Kolb, D (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J.

Martin, A., Franc, D. (2004). *Outdoor and Experiential Learning. An Holistic and Creative Approach to Programme Design*. Routledge.

Σχετικά με τη Δυναμική της ομάδας:

Lewin, K. (1935). *A Dynamic Theory of Personality*. NY, US: McGraw- Hill

Moreno, L.J. (1952). A Note on Sociometry and Group Dynamics. *Sociometry*, 15, 3/4, 364-366.

Ενότητα 4:

Αντίκτυπος και Παγκόσμια Ιθαγένεια

A) Σύντομη Περιγραφή

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει και στις προηγούμενες ενότητες, καθώς ο αριθμός των μεταναστών που εισέρχονται στην Ευρώπη αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς, η πολιτιστική τους ενσωμάτωση και ένταξή τους στις κοινωνίες της Ευρώπης καθίσταται προτεραιότητα. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ενσωμάτωση των μεταναστών, κρίνεται απολύτως απαραίτητη η γενική κατανόηση των τύπων της μετανάστευσης και του πολιτισμικού υποβάθρου των ατόμων που μεταναστεύουν προκειμένου να υιοθετηθούν τα κατάλληλα μέσα και οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων αυτών. Με τη διαπολιτισμική κατάρτιση, οι εκπαιδευτές μπορούν να συμβάλλουν τόσο στην πληρέστερη και ταχύτερη ενσωμάτωση των μεταναστών, την οποία θεωρούμε ως

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

αμφίδρομη διαδικασία, αλλά και στην παγκόσμια ιθαγένεια, δηλαδή στη δημιουργία κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς και ίσης ιθαγένειας. Οι διάφορες ενότητες αυτής της κατάρτισης παρέχουν διάφορα μέσα, εργαλεία και τεχνικές για τους εκπαιδευτές που διδάσκουν σε μετανάστες και τα οποία μπορούν να εφαρμόσουν κατά τη διδασκαλία και τη συνεργασία με του εκπαιδευόμενους. Η Ενότητα 4 προσφέρει όχι μόνο μια επισκόπηση αυτών που έχουν ήδη παρουσιαστεί, αλλά προσφέρει και την ευκαιρία αναστοχασμού και προβληματισμού σχετικά με τα διάφορα ζητήματα που έχουν συζητηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος μαθημάτων. Ο αναστοχασμός και η αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευομένων από την άποψη της πρακτικής τους, βρίσκονται στην ευρύτερη έννοια της παγκόσμιας ιθαγένειας.

Η Ενότητα 1 αναφέρεται στις βασικές έννοιες, τις αρχές και το θεωρητικό πλαίσιο που είναι απαραίτητες για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενήλικων μεταναστών. Η ενότητα επικεντρώνεται σε έννοιες όπως ο επιπολιτισμός, η ενσωμάτωση, η φιλοξενία, τα διάφορα μοντέλα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και η κριτική που έχει ασκηθεί σε αυτά, οι θεωρίες για την εκπαίδευση ενηλίκων και οι θεωρίες για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Στην Ενότητα 2 παρουσιάζονται συγκεκριμένες πληροφορίες όσον αφορά τις χώρες εταίρους του προγράμματος. Έχοντας εξετάσει το σύγχρονο πλαίσιο της μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε μεμονωμένες χώρες, θα παρουσιαστούν οι έννοιες των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων και πώς αυτές διαμορφώνουν τη στάση των εκπαιδευτών απέναντι στους μετανάστες μαθητές μέσα στην τάξη. Επίσης, η ενότητα αυτή προσεγγίζει τους «μετανάστες» ως κατηγορία και διερευνά τις πολυπλοκότητες στην ταυτότητάς τους, το παρελθόν τους και τις προσωπικές τους ιστορίες. Ακόμα, θα συμπεριληφθούν παραδείγματα από εμπειρίες εκπαιδευτών και από προκλήσεις που κλήθηκαν να αντιμετωπίζουν σε πολυπολιτισμικές τάξεις και σχετίζονται με τη διαπολιτισμική επικοινωνία, όπως για παράδειγμα τη μη λεκτική επικοινωνία (τη σημειολογία της απόστασης - proxemics, την κινησιολογία, την απτική κλπ.), την ευγένεια, τις συγκρούσεις, τις πολιτισμικές διαφορές όσον αφορά την αντίληψη του χρόνου κλπ.

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Η Ενότητα 3 απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές Ενηλίκων που επιθυμούν να εμπλουτίσουν ή/και να εμβαθύνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σχετικά με τη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών (μαθητών ή εκπαιδευομένων) σε διάφορους θεματικούς τομείς, αλλά και με την ανάπτυξη νέων μέσων, τα οποία να μπορούν να εφαρμοστούν αργότερα σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα και επίπεδα. Η Ενότητα αυτή αποσκοπεί στο να παράσχει στους εκπαιδευτές ενηλίκων τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να οργανώσουν τις κατάλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και να επιλέξουν τις κατάλληλες τεχνικές κατάρτισης για τους μετανάστες εκπαιδευόμενους.

Στην Ενότητα 4, εξετάζουμε τι έχει ήδη παρουσιαστεί κατά τη διάρκεια των μαθημάτων των προηγούμενων ενότητων και ποιος είναι ο αντίκτυπος όλων αυτών των παραγόντων, των προσεγγίσεων και της συγκεκριμένης κατάρτισης στην επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευτών και των μεταναστών. Εξετάζονται τα ακόλουθα θέματα:

- Κατά πόσο οι γνώσεις που απέκτησαν οι εκπαιδευτές ενηλίκων, τόσο σε πρακτικό όσο και σε θεωρητικό επίπεδο, τους βοήθησαν έτσι ώστε να βρουν τις καλύτερες και αποτελεσματικότερες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις όσον αφορά τη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών;
- Με ποιο τρόπο οι γνώσεις που αποκτήθηκαν σχετικά με την διαπολιτισμική εκπαίδευση και τις σχετικές έννοιες, βοήθησαν τους εκπαιδευτικούς να υποστηρίξουν και να διδάξουν τους ενήλικες μετανάστες;
- Με ποιο τρόπο οι γνώσεις που αποκτήθηκαν σχετικά με το πολιτισμικό υπόβαθρο, τις πολιτισμικές διαφορές όσον αφορά την αντίληψη του χρόνου, την αξιοπρέπεια κλπ. βοήθησαν τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν και να διδάξουν τους ενήλικες μετανάστες;
- Με ποιο τρόπο το πρόγραμμα μαθημάτων συνέβαλλε στην ανάπτυξη των επαγγελματικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτών που διδάσκουν μετανάστες;
- Πώς το πρόγραμμα μαθημάτων συνέβαλλε στην αυτοαξιολόγηση της πρακτικής των εκπαιδευτικών και στην προσωπική τους ανάπτυξη;
- Πως το πρόγραμμα μαθημάτων θα επηρεάσει τις ζωές των μεταναστών, καθώς θα λάβουν περισσότερη υποστήριξη από τους εκπαιδευτές;

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Ποια είναι η συνολική αξία του προγράμματος μαθημάτων;

Επίσης, η ενότητα αυτή εισαγάγει τις έννοιες της **Παγκόσμιας Ιθαγένειας (Global Citizenship)** και της **Παγκόσμιας Εκπαίδευσης (Global Education)** και θέτει προβληματισμούς σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι μετανάστες θα μπορέσουν να ζήσουν καλύτερα σε κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς με τη βοήθεια αυτής της κατάρτισης.

B) Στόχοι

Η Ενότητα αυτή στοχεύει στο να κατανοήσουν πλήρως οι εκπαιδευτές τον αντίκτυπο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σύνολό της και των εννοιών της παγκόσμιας ιθαγένειας και της παγκόσμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, οι στόχοι της ενότητας είναι:

- Να αναφερθεί συνοπτικά στις διαπολιτισμικές θεωρίες και στις θεωρίες εκπαίδευσης ενηλίκων και στις τάσεις που έχουν παρουσιαστεί στο πρόγραμμα μαθημάτων.
- Να παρουσιάσει τη θεωρία και την όλη προβληματική της παγκόσμιας ιθαγένειας και της παγκόσμιας εκπαίδευσης.
- Να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο το πρόγραμμα μαθημάτων συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς και παγκόσμιων πολιτών.
- Να αναδείξει τον προσωπικό και κοινωνικό αντίκτυπο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ενηλίκων και της διαπολιτισμικής ικανότητας.
- Συγκεκριμένα, να αναδείξει τον αντίκτυπο του κύκλου μαθημάτων στους εκπαιδευτές ενηλίκων μεταναστών (πώς να αποφύγουν τον εθνοκεντρισμό, πώς να κατανοήσουν το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών τους, πώς να αναπτύξουν ένα εποικοδομητικό περιβάλλον μάθησης, τι είδους τεχνικές πρέπει να χρησιμοποιήσουν στην εκπαίδευση των ενηλίκων μεταναστών, πώς να βελτιώσουν την επικοινωνία και τη δυναμική των ομάδων κλπ.).
- Να αναδείξει τον αντίκτυπο του κύκλου μαθημάτων στις ζωές των μεταναστών (περισσότερη υποστήριξη, μεγαλύτερη κινητοποίηση κλπ.).
- Να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο οι γνώσεις, τα εργαλεία και οι τεχνικές, που αποκτήθηκαν στα πλαίσια αυτού του προγράμματος μαθημάτων, μπορούν να

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

μοιραστούν έτσι ώστε να ωφεληθούν και άλλοι εκπαιδευτικοί και μετανάστες στο μέλλον.

Γ) Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να:

- έχουν κατανοήσει κριτικά τις κύριες θεωρίες και τις έννοιες σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση που έχουν παρουσιαστεί στο πρόγραμμα μαθημάτων.
- έχουν κατανοήσει κριτικά τις μεθόδους και τις μέσα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών.
- γνωρίζουν την θεωρία σχετικά με την Παγκόσμια Ιθαγένεια και την Παγκόσμια εκπαίδευση και να έχουν κατανοήσει πώς το συγκεκριμένο πρόγραμμα μαθημάτων συμβάλλει στην επίτευξη δημιουργίας κοινωνιών δίχως αποκλεισμούς και παγκόσμιων πολιτών.
- έχουν επίγνωση των προκλήσεων και της πολυπλοκότητας της εκπαίδευσης ενηλίκων μεταναστών και των απαραίτητων δεξιοτήτων και των γνώσεων που πρέπει να κατέχει ο εκπαιδευτικός
- έχουν κατανοήσει τον αντίκτυπο του προγράμματος μαθημάτων στην επαγγελματική τους ανάπτυξη αλλά και στις ζωές των ίδιων των μεταναστών
- έχουν κατανοήσει τους τρόπους με τους οποίους οι γνώσεις και τα εργαλεία που έχουν αποκτήσει μπορούν να μεταβιβαστούν, να μεταφερθούν και να μοιραστούν με άλλους εκπαιδευτικούς και μετανάστες

Δ) Διάρκεια

Ανάλογα με το επίπεδο γνώσεων των συμμετεχόντων, 7 ώρες παρακολούθησης των μαθημάτων και 7-8 ώρες μελέτης κατά προσέγγιση.

Ε) Εκπαιδευτικό περιεχόμενο

1. Προσωπικός αντίκτυπος

Οι ενότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό το πρόγραμμα κατάρτισης παρουσιάζουν μια λεπτομερή εισαγωγή και υλικό σχετικά με τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση Ενηλίκων, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της UNESCO για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση (2006). Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της UNESCO, η εκπαίδευση παρέχει στους εκπαιδευτικούς «πολιτισμικές γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που τους επιτρέπουν να συμβάλλουν στον σεβασμό, την κατανόηση, την αλληλεγγύη μεταξύ των ατόμων, ηθικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ομάδων και εθνών» (2006). Επομένως, ο προσωπικός αντίκτυπος αυτής της κατάρτισης στους εκπαιδευτές που διδάσκουν σε μετανάστες θα είναι πάνω από όλα η πολιτιστική ικανότητα και η συνειδητοποίηση του πόσο πολύπλοκο είναι το θέμα της μετανάστευσης και πόσο σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψη οι ειδικές ανάγκες των μεταναστών. Καθ' όλη τη διάρκεια των μαθημάτων, γίνεται εμφανές το γεγονός ότι η εκπαίδευση ενηλίκων πρέπει να προσαρμόζεται όχι μόνο στις ανάγκες των μεταναστών γενικά αλλά και στις συγκεκριμένες ανάγκες του είδους των μεταναστών. Η κριτική κατανόηση και ο προβληματισμός και αναστοχασμός σχετικά με τις θεωρίες και τις πρακτικές της διαπολιτισμικής δεξιότητας και της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι ζωτικής σημασίας για τους εκπαιδευτικούς. Σε αυτό οφείλουμε να συμπεριλάβουμε για παράδειγμα, την κατανόηση του πολιτισμικού πλαισίου των μεταναστών, τον τρόπο ανάπτυξης ενός επικοινωνιακού μαθησιακού περιβάλλοντος για τους ενήλικες μετανάστες, το είδος των τεχνικών που πρέπει να χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία ενηλίκων μεταναστών, τον τρόπο βελτίωσης της επικοινωνίας και της δυναμικής της ομάδας.

Όσον αφορά τους εκπαιδευόμενους, ο αντίκτυπος του κύκλου μαθημάτων είναι το γεγονός ότι έχουν περισσότερους ευαισθητοποιημένους και μορφωμένους εκπαιδευτές, οι οποίοι έχουν βελτιωμένες πολιτισμικές ικανότητες. Η εκπαίδευση που είναι προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες ανάγκες των εκπαιδευόμενων και λαμβάνει υπόψη το πολιτισμικό τους

υπόβαθρο, την εμπειρία τους και προσφέρει την κατάλληλη υποστήριξη με τα κατάλληλα μέσα και μεθόδους, είναι εξαιρετικά σημαντική για τη διατήρηση του κινήτρου των μαθητών. Ακόμη παρέχει στους εκπαιδευόμενους μια αίσθηση υποστήριξης και κατανόησης, γεγονός που ενισχύει περαιτέρω την εμπιστοσύνη τους και την αίσθηση του ανήκειν και την κοινωνική ενσωμάτωση.

2. Κοινωνικός αντίκτυπος

α) Προς τη Παγκόσμια Ιθαγένεια

Με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, οι εκπαιδευτές μπορούν να κατευθύνουν τους μετανάστες προς την πληρέστερη και ταχύτερη ενσωμάτωση και, ως εκ τούτου, προς την παγκόσμια ιθαγένεια, που σημαίνει τη δημιουργία κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς και ίσης ιθαγένειας. Όπως τονίζει η UNESCO στις κατευθυντήριες γραμμές της, η διαπολιτισμική εκπαίδευση πρέπει να δημιουργεί ένα πνεύμα «σεβασμού και διαλόγου μεταξύ των πολιτιστικών ομάδων» (2006).

Προτού κατανοήσουμε γιατί η διαπολιτισμική εκπαίδευση θα ωφελήσει τόσο τους εκπαιδευτικούς όσο και τους μετανάστες, πρέπει να κατανοήσουμε το λόγο που η παγκόσμια ιθαγένεια είναι ένα τόσο σημαντικό και σχετικό ζήτημα.

Σύμφωνα με τους Wintersteiner και άλλοι (2015, σελ. 4) η παγκόσμια ιθαγένεια είναι κάτι περισσότερο από μια έννοια. Αντιπροσωπεύει τη μετατόπιση του παραδείγματος, όπου το «σχετικό πλαίσιο αναφοράς δεν είναι πια το εθνικό κράτος, αλλά μια παγκόσμια κοινωνία, η οποία είναι δικτυωμένη σε πολλαπλά επίπεδα και είναι τόσο τοπική όσο και παγκοσμιοποιημένη» (Wintersteiner και άλλοι. 2015, σελ.4). Σε έναν κόσμο όπου η μετανάστευση είναι συνεχής και μια σκληρή πραγματικότητα, είτε για ανθρώπους που εγκαταλείπουν σε εμπόλεμες περιοχές αναζητώντας μια ευκαιρία για καλύτερη ζωή, είτε για τους οικονομικούς μετανάστες, είναι γεγονός ότι η κοινωνική ένταξη των ανθρώπων αυτών δεν είναι πάντα ούτε εύκολη αλλά ούτε πραγματοποιήσιμη. Η μετανάστευση είναι

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

μια πραγματικότητα, η ενσωμάτωση όχι απαραίτητα. Αλλά γιατί συμβαίνει αυτό; Και τι μπορούμε να κάνουμε για να το αλλάξουμε;

Παρόλο που στην έννοια του εθνικού πολιτισμού έχει από καιρό ασκηθεί έντονη κριτική, μεγαλώνουμε σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό πλαίσιο, το οποίο θεωρούμε πρότυπο / κανόνα. Το πολιτιστικό αυτό πλαίσιο διαφέρει από τόπο σε τόπο, αλλάζει από τη μια ήπειρο στην άλλη και από μια χώρα, μια περιφέρεια και μια πόλη στην άλλη. Επίσης, αλλάζει και από τη μία οικογένεια στην άλλη (Schwartz και άλλοι, 2016, σελ.21; Atallah, και άλλοι, 2014, σελ.43). Αυτό είναι που μας κάνει τόσο διαφορετικούς, αλλά και τόσο περίπλοκους και μοναδικούς. Για το λόγο αυτό, κάθε ιδέα της ομοιομορφίας των πολιτισμών είναι λανθασμένη. Επιπλέον, ο κόσμος σήμερα, ως επί το πλείστον εξαιτίας της τεχνολογίας, έχει μετατραπεί από μια οριοθετημένη ομάδα ξεχωριστών τμημάτων, σε μια παγκόσμια. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, υπάρχουν ακόμη κοινωνικά και πολιτισμικά πρότυπα στις κοινωνίες, τα οποία βασίζονται σε διαφορετικά συστήματα αξιών. Πρέπει πάντα να λαμβάνουμε αυτό υπόψη μας, χωρίς να παραβλέπουμε την ποικιλομορφία εντός της ομάδας, την πληθώρα των εμπειριών καθώς και την παγκόσμια διάσταση σε όλα αυτά.

Επομένως, οι συνήθειες και τα κοινωνικά πρότυπα εξακολουθούν να είναι διαφορετικά και η κοινωνική ένταξη μπορεί να πραγματοποιηθεί μονάχα εφόσον οι μετανάστες κατανοήσουν τον τοπικό πολιτισμό (υπό την έννοια του κοινωνικού συστήματος) στον οποίο ζουν τώρα και εφόσον οι άνθρωποι της χώρας που τους υποδέχεται, κατανοήσουν ότι η ενσωμάτωση απαιτεί χρόνο και παιδεία και εκπαίδευση των μεταναστών σχετικά με τη χώρα, τον πολιτισμό, τις συνήθειες και τη ζωή τους στην συγκεκριμένη κοινωνία.

Εκπαίδευση και κατάρτιση δε χρειάζονται μόνο οι μετανάστες, αλλά όλοι πρέπει να μάθουμε να αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο ως παγκόσμιο χώρο, με διαφορετικές κοινότητες και πλαίσια που πρέπει να τα κατανοήσουμε, να τα σεβαστούμε και να τα μοιραστούμε με τους άλλους. Στο πλαίσιο αυτό, η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει πρωταρχική σημασία.

Ο Wintersteiner και άλλοι (2015) υποστηρίζουν ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι μια εκπαιδευτική αρχή και περιλαμβάνει την έννοια της διεπιστημονικής διάστασης της διδασκαλίας στην τάξη. Δημιουργήθηκε ως απάντηση στις αυξανόμενες επιπτώσεις της

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

μετανάστευσης στα σχολεία και στις συνθήκες τους. Κατά τη δεκαετία του '80, δημιουργήθηκε μια μεταναστευτική παιδαγωγική ως απάντηση στις αλλαγές αυτές, «με κύριο στόχο την ενσωμάτωση «αλλοδαπών» παιδιών και νέων στις τοπικές σχολικές πρακτικές και την αφομοίωσή τους (με την έννοια της συμμόρφωσης) με την τοπική κοινωνία» (Wintersteiner και άλλοι. 2015, σελ. 29).

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση εμφανίζεται ως «αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης» και της πρόσφατης αύξησης της μετανάστευσης. Οι μετανάστες φέρνουν μαζί τους μια ποικιλία πολιτισμών, γλωσσών και παγκόσμιων προοπτικών που δεν ήταν φυσιολογικά στις κοινωνίες μας μέχρι σήμερα (Lourenço, 2018, σ. 4). Για τον θεωρητικό αυτό, τέτοιες αλλαγές αποτελούν προκλήσεις για τα τοπικά, εθνικά εκπαιδευτικά μας συστήματα, αναγκάζοντάς τα να αντιμετωπίσουν μια ποικιλομορφία που δεν είναι προετοιμασμένα.

β) Διαπολιτισμική έναντι Παγκόσμιας Εκπαίδευσης

Το 2011, ο Andreotti και άλλοι, δήλωσε ότι η παγκόσμια εκπαίδευση ήταν κάτι τόσο επείγον, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ως «*ηθική και εκπαιδευτική επιταγή στις παγκόσμιες κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα, αβεβαιότητα, ανισότητα και ποικιλομορφία*» (Andreotti και άλλοι, 2011, σελ. 16). Αυτή η έννοια πρέπει να συμπεριλάβει και το «*πλαίσιο των ικανοτήτων των μαθητών του 21ου αιώνα όπως περιγράφονται στην πρόσφατη εκπαιδευτική βιβλιογραφία*» (Andreotti και άλλοι. 2011, σελ. 16) προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην πρόκληση τόσο της κοινωνικής ενσωμάτωσης όσο και των ηλεκτρονικών δεξιοτήτων. Από την άποψη αυτή και σύμφωνα με το επιχείρημα του Andreotti (2011), η παγκόσμια εκπαίδευση θέτει το επιχείρημα ότι σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία όπως η δική μας, η εκπαίδευση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα τοπικά και παγκόσμια πλαίσια και όλες τις γενικές κοινωνικές θεωρήσεις, τις σχέσεις και τις ροές, αλλά και τις θεωρήσεις του ατόμου, τις θεωρήσεις του άλλου τις σχέσεις και τις ροές. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται οικονομικές και πολιτικές ανησυχίες και πραγματικότητες, μετανάστευση, οικολογία, τεχνολογία, αλληλεπίδραση και πολιτισμική υβριδικότητα.

Για τον εκπαιδευτικό αυτό σημαίνει ότι είναι επιτακτική ανάγκη να διδάξει ζητήματα που αφορούν την βιωσιμότητα, τις περιβαλλοντικές ανησυχίες, την ειρήνη, τη συνείδηση των

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την αναπτυξιακή εκπαίδευση και τη διαπολιτισμική και πολυπολιτισμική εκπαίδευση που επικεντρώνεται στον στόχο της παγκόσμιας ιθαγένειας.

Η παγκόσμια και διαπολιτισμική εκπαίδευση απαιτεί από τους εκπαιδευτές να είναι σε θέση να κάνουν τις κατάλληλες παιδαγωγικές επιλογές προκειμένου να εφοδιάσουν τους μαθητές με την ικανότητα κατανόησης του κόσμου γύρω τους, όχι μόνο του περιβάλλοντος που τους περιβάλλει αλλά της πολυπλοκότητας του κόσμου και της παγκόσμιας ψηφιακής κοινωνίας μας, έτσι ώστε να μπορούν να αναπτυχθούν στο μέλλον.

Στο τέλος, η διαπολιτισμική ή παγκόσμια εκπαίδευση στοχεύει στην υλοποίηση του οράματος που απαιτείται για να διαμορφωθεί η σχέση μεταξύ ανθρώπων, πολιτισμών και θρησκειών σε μικρό και μεγάλο επίπεδο (Silva και άλλοι, 2012), με τελικό στόχο όλοι οι άνθρωποι να είναι μαζί, να κατανοήσουν την πραγματική τους δύναμη, να διαμορφώσουν το μέλλον τους διευρύνοντας το όραμα τους για έναν κόσμο που η ποικιλομορφία που είναι φυσική και απαραίτητη.

Κάτι τέτοιο θα δώσει στους εκπαιδευτικούς, στους μαθητευόμενους και γενικότερα σε όλους εμάς, τα εργαλεία, τα οποία είναι απαραίτητα προκειμένου να μετατρέψουμε την κοινωνία μας σε μια κοινωνία που βασίζεται στον διάλογο και τη συνεργασία, μαζί με όλες τις αποχρώσεις και τις ικανότητες που προαναφέρθηκαν. Επίσης θα έχουμε τη δυνατότητα να διαμορφώσουμε το μέλλον της οικονομίας, η οποία θα βασίζεται στην κεντρική αξία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, θα είναι βιώσιμη και θα αντικατοπτρίζει τις πραγματικές μας ανάγκες αλλά και μια παγκόσμια κοινωνία.

Η Ενότητα 4 πραγματεύεται τα ζητήματα και τις έννοιες που προαναφέραμε παρουσιάζοντάς τα με τη χρήση παρουσιάσεων, βίντεο και ασκήσεις αναστοχασμού, προβληματισμού και συζήτησης.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών στοχεύει στην περαιτέρω ενσωμάτωση και στην ευρύτητα του διδακτικού υλικού, η οποία θα παρέχει στους ενήλικες εκπαιδευόμενους (εκπαιδευτικούς σε αυτή την περίπτωση) επαρκή εικόνα του πεδίου. Επίσης, υποστηρίζει τους εκπαιδευτές ενηλίκων και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς (π.χ. εκπαιδευτικά

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

ιδρύματα ή φορείς κατάρτισης) να παρέχουν τόσο ηλεκτρονική / εξ αποστάσεως όσο και δια ζώσης εκπαίδευση.

Το εξ αποστάσεως πρόγραμμα μαθημάτων θα πραγματοποιείται σε μια εκπαιδευτική πλατφόρμα, η οποία δημιουργήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στην ιστοσελίδα του προγράμματος InterTrainE και θα είναι προσβάσιμη στους συμμετέχοντες μέσω του ονόματος χρήστη και του κωδικού πρόσβασής τους. Η εκπαίδευση θα πραγματοποιείται μέσω της λήψης του διδακτικού υλικού κάθε μαθήματος, το οποίο θα είναι σαφώς δομημένο και απολύτως κατανοητό (παρακαλούμε δείτε τις Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες παρακάτω). Κάθε δραστηριότητα θα δημιουργηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν προηγουμένως. Το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων θα παρακολουθείται απαντώντας σε ερωτήσεις που θα υπάρχουν στο τέλος κάθε ενότητας, καθώς και με μια γραμμή προόδου, η οποία θα δείχνει το ποσοστό της πορείας που έχει ολοκληρωθεί. Σαφείς οδηγίες θα παρέχονται όσον αφορά τη χρήση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας αλλά και την πρόσβαση στο υλικό. Οι συμμετέχοντες θα έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με τον συντονιστή ή / και τους διαχειριστές εάν αντιμετωπίσουν προβλήματα με την πλατφόρμα.

3. Επισκόπηση

Στο τέλος της Ενότητας θα υπάρχει μια σύνοψη όλων των ζητημάτων που θα συζητηθούν.

4. Γλωσσάριο βασικών όρων

Ακόμη, στο τέλος της ενότητας θα περιλαμβάνεται ένα γλωσσάριο των βασικών όρων, το οποίο θα είναι χρήσιμο για την επανάληψη αλλά και τη γρήγορη αναφορά στις βασικές έννοιες, τις θεωρίες και τις συζητήσεις για την Εκπαίδευση Ενηλίκων και τη Διαπολιτισμικότητα.

ΣΤ) Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες

Η Ενότητα αυτή «**Αντίκτυπος και Παγκόσμια Ιθαγένεια**», όπως και όλες οι ενότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα μαθημάτων, μπορεί να μελετηθεί ανεξάρτητα, ωστόσο

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

συνιστάται η ολοκλήρωση της κατάρτισης και η παρακολούθηση **όλων** των ενότητων του προγράμματος προκειμένου ο εκπαιδευόμενος να είναι σε θέση να λάβει υπόψη του όλες τις πτυχές της κατάρτισης σε αυτή την αναστοχαστική ενότητα. Πιστοποιητικό παρακολούθησης θα δοθεί μόνο σε όσους έχουν ολοκληρώσει όλες τις ενότητες του προγράμματος μαθημάτων και τη διαδικασία αξιολόγησης που σχετίζεται με αυτήν.

Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά στοιχεία, τα οποία παρουσιάζονται στους εκπαιδευόμενους με:

- Παρουσιάσεις
- Περίληψη και επανεξέταση όλων όσων έχουν παρουσιαστεί
- Παρουσιάσεις σχετικά με την Παγκόσμια Ιθαγένεια
- Βίντεο και συνεντεύξεις με μετανάστες και εκπαιδευτές
- Ασκήσεις και υλικό αναστοχασμού και συζήτησης
- Σύνδεσμοι και αρχεία PDF με ακαδημαϊκές πηγές και αναφορές για συμπληρωματική μελέτη και ανάγνωση

Η μεθοδολογία κατάρτισης θα βασίζεται στη χρήση μιας ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής πλατφόρμας, ειδικά σχεδιασμένης στην ιστοσελίδα του προγράμματος, όπου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασής τους. Οι συμμετέχοντες θα έχουν τη δυνατότητα να κατεβάσουν το εκπαιδευτικό υλικό που θα είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική εκπαιδευτική πλατφόρμα, το οποίο θα είναι δομημένο με απλό και σαφή τρόπο και θα προωθεί την ενεργό συμμετοχή των συμμετεχόντων, την κινητοποίησή τους και την εφαρμογή των γνώσεων που έχουν αποκτήσει. Επίσης, στην πλατφόρμα θα υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης του επιπέδου μάθησης των εκπαιδευομένων μέσω της επισκόπησης της ενότητας, κάποιων σύντομων εργασιών και μιας σειράς ερωτήσεων μετά την ολοκλήρωση της ενότητας.

Σαφείς οδηγίες θα παρέχονται σχετικά με τον τρόπο χρήσης της πλατφόρμας, τον τρόπο λήψης του εκπαιδευτικού υλικού ή τον τρόπο χρήσης εργαλείων αυτοαξιολόγησης. Η τεχνική βοήθεια θα είναι επίσης διαθέσιμη μέσω των διαχειριστών της πλατφόρμας

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ζ) Αξιολόγηση των εκπαιδευομένων

Η παρούσα Ενότητα είναι σχεδιασμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχει στους συμμετέχοντες μια σαφή εικόνα του επιπέδου των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Στο τέλος της Ενότητας, οι εκπαιδευτές ενηλίκων και οι εκπαιδευτικοί καλούνται να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτήσεων που δείχνουν το επίπεδο κατανόησης των βασικών εννοιών που έχουν παρουσιαστεί. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα αξιολογήσουν την κατάρτισή τους συμπληρώνοντας ένα τεστ πολλαπλών επιλογών. Θα πρέπει να πετύχουν βαθμολογία το λιγότερο 70% προκειμένου να ολοκληρώσουν με επιτυχία την ενότητα αυτή.

Η) Ενδεικτική βιβλιογραφία – Ενότητα 4

Atallah, H.; Aubarell, G.; Insalaco, E.; Elshaarawy, A.; Mahmoud, B. (2014). *The Anna Lindh Education Handbook Intercultural Citizenship in the Euro -Mediterranean Region*.
https://www.annalindhfoundation.org/sites/annalindh.org/files/documents/page/education_handbook_en_0_0.pdf

European Commission/EACEA/Eurydice, 2017. Citizenship Education at School in Europe – 2017. Annexes: National Information and Websites. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
http://publications.europa.eu/resource/cellar/2fbe0e26-c846-11e7-9b01-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1

European Parliament/Directorate General for International Policies of the Union/Policy Department: Structural and Cohesion Policies/ Culture and Education, 2008. Intercultural Education in Schools. IP/B/FWC/2006-169-Lot2-C01-SC02. PE 405.392.
http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2007/389585/IPOL-CULT_ET%282007%29389585_EN.pdf

Ibrahim, I. (2004). Global citizenship: teaching and learning about cultural diversity, in *Race Equality Teaching* © Trentham Books
<https://www.ingentaconnect.com/content/ioep/ret/2003/00000022/00000002/art00008?crawler=true>

Jääskeläinen, L.; Kaivola, T.; O'Loughlin, E.; Wegimont, L. (2011). "Becoming a Global Citizen". *Proceedings of the International Symposium on Competencies of Global Citizens* Espoo, Finland, 5-7th October 2011. FNBE THE Finnish national board of education, GENE Global education network Europe. <https://gene.eu/wp->

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

[content/uploads/Gene_SymposiumEspooFinland2011BecomingAGlobalCitizen-FinalDraft.pdf](#)

Leslie, A. (2009). "Sustainable communities: the role of global citizenship education". POLIS Journal, Vol.2, Winter 2009, University of Leeds.

<https://pdfs.semanticscholar.org/efca/236a717e1e46a9503b83187c94b1befacf8c.pdf>

Lourenço, M. (2018). "Global, international and intercultural education: three contemporary approaches to teaching and learning". *On the Horizon*, 26 (2), 61-71.

<https://doi.org/10.1108/OTH-06-2018-095>

https://ria.ua.pt/bitstream/10773/25407/1/PDF_Proof%28AAM_Editorial%29.pdf

Schwartz, M.; Birot-Salsbury, A.; Beaumont, A.; Y.B. Roosmets, V. (2016). *Coloured Glasses: Manual for Intercultural and Global Citizenship Education*, EEE-YFU

https://www.obessu.org/site/assets/files/1983/coloured_glasses_manual_2016_final_2.pdf

Silva, M. C.; Cabezudo, A.; Christidis, C.; Demetriadou-Saltet, V.; Halbartschlager, F.; Mihai, G. (2012). *Global Education Guidelines Concepts And Methodologies On Global Education For Educators And Policy Makers*.

<https://rm.coe.int/168070eb85>

UNESCO, (2006), "UNESCO Guidelines on Intercultural Education", section of education for peace and human rights, division for the promotion of quality education, education sector, pp. 1-43.

Wintersteiner, W.; Grobbauer, H.; Diendorfer, G.; Reitmair-Juárez, S. (2015). *Global Citizenship Education Citizenship - Education for Globalizing Societies*. In cooperation with the Austrian Commission for UNESCO Klagenfurt, Salzburg, Vienna 2015.

https://www.peace-ed-campaign.org/wp-content/uploads/2015/11/GLOBAL-CITIZENSHIP-EDUCATION_AUSTRIA.pdf

Το παρόν υλικό διατίθεται σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.el